

ALUMINIJ

4

Časopis družbe Talum d. d. Kidričevo

APRIL 2014

Pričakujem, da nam bo uspelo! str. 4–5

Srečanje z zaposlenimi str. 6

Kako poteka proizvodnja ulitka WB6 str. 7–8

V informatiki se dogaja ... str. 10

Trije tedni v Argentini – Intervju str. 14–15

Fabrika str. 25

4-5

6

7-8

9

10

13

16

17

19

21

24

25

30-31

32-33

Iz vsebine

4-5 Pričakujem, da nam bo uspelo!

6 Srečanje z zaposlenimi

7-8 Kako poteka proizvodnja ulitka WB6

9 Razvoj novih proizvodov

10 V informatiki se dogaja ...

11 Cerij

Po smernicah »Seveso«

12 Občutek varnosti kot človekova vrednota

13 Kupec je kralj

14-15 Trije tedni v Argentini – Intervju

16 Uspeh pride z delom ... – Reportaža

17 Malaria je polejšala delovne prostore

18 Inovativnost v marcu

19 Brez strahu in omejitev

20 Energetska učinkovitost – ključna razvojna prednost in usmeritev!

21 Hannovrski sejem Interkama 2014

Ulitki v Turčiji

22 Sejem Light+Building Frankfurt

23 Zgodovina na ogled

V »fabriki« nas nagovarjajo novi veleplakati

24 Ko se srečata teorija in praksa

Spomladanski dan odprtih vrat

25 Fabrika

Argentincem popestrili praznike

26 Iskanje kariernih možnosti

27 Talum – učeča se organizacija

Rišemo in pišemo – zdrav življenjski slog

28 Škodljive posledice kajenja

29 Varčevanje ne deluje, hočemo novo pot

30-31 Delo pomeni življenje

32-33 Fotoreportaža

34 A-čih!

35 Križanka

Naslovnica: Peč s predpečeno anodo v hali B, 1970

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Aleksandra Jelušič, glavna urednica, Danica Hrnčič in Lilijana Ditrih, članici, ter Darko Ferlinc in Srdan Mohorič, člana.

Jezični pregled: Darja Gabrovšek Homšak, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: arhiv Taluma.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
GLAVNA UREDNICA

Živel prvi maj!

Pravijo, da je mesec april muhast, kar se najbolj pozna po vremenu, nekaj te spremenljivosti pa se nehote naseli tudi med ljudi. Lahko bi rekli, da je april mesec samoizpraševanja in sprememb, tako na osebni ravni kot na ravni tovarne kot celote. Morda je prav zato to pravi mesec za pogovore z zaposlenimi, ko v sproščenem vzdušju izmenjamo informacije, ideje, pomisleke in se ozremo na rezultate kot pokazatelje uspešnosti našega dela. Morda se na takšnih druženjih še bolj zavemo, kako smo povezani, prepleteni in odvisni drug od drugega. Na letnih pogovorih je predsednik Uprave poudaril, da morajo kolektiv prežemati vrednote »fabrike«, ki jih moramo razumeti, verjeti vanje in po jih živeti, sama pa bi dodala, da je podobno tudi pri medsebojnih odnosih, ki niso nič drugega kot odsev naših lastnih vrednot. Če verjamemo drug v drugega, če si zaupamo in če se med seboj razumemo, potem je to življenje za ograjo, ki je prepleteno z delom, lahko za nas bolj prijetno, predvsem pa lepše. Vse to lahko zapišemo na list papirja, a resnično bo šele takrat, ko se bo vsak med nami potrudil, da bo sodelavcem z nami bolje. Le takšen način razmišljanja nas lahko vodi k uspehom na vseh področjih. Zadovoljen delavec je

dober delavec in dober delavec je kreativen in uspešen.

Tudi uredništvo časopisa Aluminij se zaveda, da je srčika naše »fabrike« delavec, ki s svojimi rokami in s svojim intelektom ustvarja in gradi vse to, kar smo si zastavili. Težko je o »fabriki« pisati iz naslanjača v stilu salonskega zapisovanja, saj je bistvo zapisanega tudi v utripu, ki pa ga lahko ujameš samo med prepotnimi ljudmi, v hrupu strojev, med topotanjem korakov, dvigovanjem prahu in vonjem po tej srebrni kovini. Zato se bomo potrudili, da bomo več med vami, da bomo prisluhnili vašim zgodbam, ki nam jih pripovedujete. To bo nekoč del naše zgodovine, na kateri bodo zanamci gradili svojo aluminijasto prihodnost.

Vse aktivnosti, ki smo jih pripravili ob 60-letnici obstoja naše »fabrike«, so namenjene in v poklon vam, dragi sodelavci, zato bomo veseli, če boste v njih našli svoj užitek. V pestrem repertoarju dogodkov bo zagotovo vsak našel delček sebe. Tudi plakati, ki vas nagovarjajo na poti na delo, so namenjeni vam! Tovarna aluminija je tovarna ljudi, ki ga ustvarjajo, zato vam ob prihajajočem prazniku zakličem samo še ŽIVEL, PRVI MAJ in zaželim, da lepo izkoristite proste dneve! ■

»Vse aktivnosti, ki smo jih pripravili ob 60-letnici obstoja naše »fabrike«, so namenjene in v poklon vam, dragi sodelavci, zato bomo veseli, če boste v njih našli svoj užitek.«

Pričakujem, da nam bo uspelo!

Poslovno leto 2013 je tudi z opravljeno revizijo poslovanja za nami. Leta 2013, ki ga je zaznamovala nestabilnost v aluminijški panogi, kar se je odražalo predvsem v padanju borzne cene aluminija na Londonski borzi kovin (LME), ki je glede na leto 2012 padla v povprečju za skoraj 200 USD/t, ne moremo ocenjevati kot enega izmed uspešnih. Poslovno leto smo namreč zaključili z 12 milijoni evrov izgube. Že dlje časa trajajoč negativni poslovni izid lahko vsakemu izmed nas daje občutek negotovosti in dvoma o tem, kaj bo s Talumom v prihodnje. Zato je pomembno, da se zavedamo dejstev in dejavnikov, ki so vplivali na naše poslovanje, in ob tem pogledamo tiste aktivnosti, ki smo jih izvedli, da smo izničili učinke tistih dejavnikov na naše poslovanje, na katere sami nimamo vpliva.

MARKO DROBNIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Marko Drobnič, predsednik Uprave

Padanje cene aluminija na LME je že v izhodišču poslabšalo pogoje za poslovanje skupine Talum. Poleg tega je naše poslovanje zaznamovalo še povečanje prispevka za obnovljive vire (OVE), ki se je 1. februarja 2013 povečal za več kot 300 odstotkov. Zaradi tega se je strošek električne energije v letu 2013 povečal za skoraj 5,8 milijona evrov na leto, to pa je prineslo še dodatne težave z zagotavljanjem likvidnosti zaradi previsoke cene pri oskrbi z električno energijo ter padanje bonitetne ocene Taluma zaradi težav pri oskrbi z električno energijo in izkazanega poslovnega izida v letu 2012.

Za premostitev negativnih vplivov na naše poslovanje nam je lastnik Eles izdal poročstvo v višini 26,5 milijona evrov za premostitev likvidnostnih težav v obdobju od 2013 do 2015. 11 milijonov evrov je bilo unovčenih v letu 2013.

Kljub navedenim težavnim okoliščinam v panogi za poslovanje in negativnim vplivom povečanja dajatev in prispevkov **smo v letu 2013 izboljšali poslovni izid glede na leto 2012**. To smo dosegli:

- s povečevanjem blagovne proizvodnje, ki je bila za 8 odstotkov večja kot v letu 2012;
- z aktivnim delom na trgu, kjer smo prodajne premije v povprečju povečali za 70 EUR/t;

- z zmanjšanjem cen osnovnih surovin in vzdrževalnih materialov, ki so bile v povprečju za 6–13 odstotkov nižje kot v letu 2012;
- z notranjimi racionalizacijskimi ukrepi, s katerimi smo vzdrževali potreben obratni kapital;
- z razvojnimi aktivnostmi za zagotavljanje uresničevanja strateških usmeritev z namenom prestrukturiranja programov v skupini Talum, katerih posledice so bile več kot 25-odstotno povečanje obsega prihodkov iz prodaje pri programih z zelo visoko dodano vrednostjo in več kot 40-odstotni porast obsega prihodkov iz prodaje od storitev glede na leto 2012.

Prav intenzivno delo pri prestrukturiranju programov, pri čemer smo sledili zastavljeni strategiji za obdobje od leta 2012 do leta 2015 ter jo v posameznih segmentih že presegli, in povečevanje dodane vrednosti naših programov je v veliki meri ublažilo padec borzne cene aluminija na LME. Z učinki, ki jih s prestrukturiranjem dosežemo, s povečevanjem prodajnih premij in z izvedenimi notranjimi racionalizacijskimi ukrepi nam je torej, ne glede na okoliščine v panogi in povečanje dajatev, uspelo poslovni izid glede na leto 2012 izboljšati.

Prva četrtina leta 2014

V prvi četrtini leta 2014 se ne kažejo bistvene spremembe pri gibanju borzne cene aluminija na LME, kar pomeni, da bistvenih pozitivnih sprememb na tem področju ne bo. Borzna cena je bila celo še nižja, kot je bila v povprečju dosežena lani. Takšno stanje cene aluminija na LME napovedujejo tudi borzne in analizne hiše. Če je cena aluminija na LME padla, pa smo v začetku letošnjega leta dosegli povečanje prodajnih premij, kar pozitivno vpliva na naš poslovni izid.

Tudi stroškovni racionalizacijski ukrepi, ki smo si jih zastavili ob koncu lanskega leta, dajejo posamezne rezultate, pomembno pa je, da aktivnosti na tem področju

intenziviramo. Nujno je, da se v teh okoliščinah v panogi dodatno racionaliziramo. Tega ne počnemo zgolj v skupini Talum, ampak počnejo to vsi proizvajalci aluminija v panogi. Eden izmed naših večjih konkurentov v Evropi, Hydro, si je za letos zastavil strateški projekt znižanja stroškov s ciljem, da prihrani 300 EUR/t svoje proizvodnje. To je skoraj trikrat večji pričakovani učinek, kot smo si ga zastavili v skupini Talum, kar kaže na to, da imamo na tem področju še določene rezerve. Prav te bo v tem in naslednjem letu treba izkoristiti, ker nam bo to omogočilo preživetje.

Na področju strategije prestrukturiranja nadaljujemo z aktivnostmi na področju razvoja in rasti pri rondelicah, ulitkih in storitvah. Programu rondelic v tem obdobju pri uresničevanju njihovih ciljev v dobršni meri pomagajo v livarni z oskrbo s tekočim aluminijem. Na livarniških programih nadaljujemo z optimizacijo programov v smeri neodvisnosti posameznih proizvodov od primarnega aluminija. Program izparilnikov v zadnjem času zaznamuje trend padanja proizvodnih količin, a nam je uspelo z notranjimi ukrepi, znižanjem stroškov pri oskrbi s trakom in povečanjem premij ustvariti pozitiven poslovni izid. Takšen je tudi pri programu ulitkov, ki prvič po začetku proizvodnje poslujejo z dobičkom. Če je ta program še lani ustvaril 2 milijona evrov izgube, pa letos več ni tako. Aktivnosti se bodo le še stopnjevale, zato pričakujemo tudi pri tem programu polno mero angažiranosti vseh, saj imamo sedaj možnost tudi ta program postaviti na svoje noge. Izgubo ustvarja le še družba Revital, v kateri pa smo zastavili program prestrukturiranja, ki mora biti zaključen do konca junija 2014, in reorganizacijo, ki mora biti izvedena do konca leta. Le če nam bo uspelo tudi pri programih Revitala doseči pozitiven poslovni izid, bomo lahko te programe nadaljevali tudi v letu 2015. Uresničevanje strategije se kaže tudi v ustvarjenih prihodkih iz diferenciranih ali novih programov, ki so v letu 2013 znašali 16,5

milijona evrov. Med drugim velja omeniti novi program v družbi Kreativni aluminij, ki že daje prve rezultate. Vse te aktivnosti, ki so posledica strateških usmeritev prestrukturiranja, nam v veliki meri izboljšujejo poslovni izid in eliminirajo trenutno negativen vpliv tako cene aluminija na LME kot tudi visokih stroškov pri oskrbi z energijo.

Vse družbe skupine Talum morajo v letu 2014 ustvariti pozitiven poslovni izid. Tiste, ki ga ne bodo, bomo glede na trenutne okoliščine v panogi le stežka ohranjali!

In kako naprej?

Vse navedene aktivnosti, ki jih izvajamo, torej kažejo, da bomo težavne razmere v panogi v zadnjem obdobju s pomočjo lastnika Eles premagali. Nadaljevati bo treba z vsemi aktivnostmi na področju razvojnega in prodajnega prestrukturiranja ter na področju stroškovne optimizacije, kjer letos pričakujemo prihranek v višini 8 milijonov evrov. Prav zaradi teh navedb, ki sicer kažejo na poslovno izredno zahtevni leti 2014 in 2015, a vseeno kažejo tudi na pot prek njih, smo v začetku leta 2014 tako že začeli izvajati aktivnosti za zagotavljanje potrebne električne energije za obdobje od leta 2016 do leta 2018. Zagotovljena električna energija do konca leta 2018 je namreč eden ključnih korakov pri uresničevanju strateških smernic do leta 2018, zastavljenih že v letu 2012. In zakaj zagotavljanje električne energije že sedaj za to oddaljeno obdobje? Cene električne energije na borzi EEX so namreč trenutno na zgodovinsko nizki ravni in nam ob trenutni zagotovitvi prinašajo za med 8 in 10 EUR/MWh (med 10 in 12 milijoni evrov na leto) nižje stroške. Že pri trenutnih pogojih za poslovanje bi to pomenilo pozitiven poslovni izid za celotno skupino Talum. Prognoze, ki smo jih za navedeno obdobje naredili, kažejo v povprečju 6 milijonov evrov pozitivnega poslovnega izida. Težave pri zagotavljanju potrebne električne

energije imamo z izdajo garancij, ki jih dobavitelji za zavarovanja nabave zahtevajo, saj nas banke, s katerimi tradicionalno poslujemo, pri naših potrebah ne spremljajo. Delno zaradi trenutno izkazanega negativnega poslovnega izida, v večini pa zaradi njihove trenutne neaktivne politike, s katero se sooča vse gospodarstvo. Ne glede na to smo si polovico potrebne električne energije (tj. 70 MW) za obdobje od 2016 do 2018 praktično že zagotovili, za preostalo pa smo na Eles naslovili vlogo za izdajo potrebne garancije, ki bi nam omogočila nakup in s tem v navedenem obdobju pozitiven poslovni izid! Pričakujem, da nam bo to uspelo. S tem bomo stabilizirali poslovanje, kar pa nas ne bo uspavalo pri nadaljnjih aktivnostih pri uresničevanju strategije, saj ne samo da že predčasno daje pozitivne ekonomske učinke, ampak nas vodi h ključnemu cilju prestrukturiranja – neodvisnosti od visokih cen energije pri proizvodnji primarnega aluminija. To pa pomeni za vse nas dolgoročni obstoj in perspektivno za nadaljnjo rast in razvoj. ■

Srečanje z zaposlenimi

V aprilu že več let zapored potekajo srečanja zaposlenih s predsednikom Uprave Taluma Markom Drobničem.

LILIJANA DITRIH
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Predsednik sodelavke in sodelavce v prvi vrsti seznanja s tem, kako uspešni smo pri uresničevanju zastavljene strategije. In uspešni smo. To potrjujejo podatki o ustvarjenem prihodku, dvigu dodane vrednosti na zaposlenega in povečanju prihodkov od prodaje, pa naj gre za proizvode oziroma storitve ali za uresničevanje proizvodnih projektov ...

Velik del srečanja je namenjen vprašanjem in pobudam zaposlenih in sproščeni debati o resnih stvareh. Predsednik je med drugim povedal, da v prihodnosti ne bomo pisali »velikih zgodb«, temveč bomo z več »manjšimi zgodbami« razvijali in prestrukturirali skupino Talum. Poudaril je tudi pomen vsakega posameznika pri uresničevanju naše skupne raz-

vojne naravnosti. V nadaljevanju so bili predstavljeni naši razvojni projekti in aktivnosti, ki potekajo v okviru akcije »Upam si«, ter aktivnosti v podjetju Kreativni aluminij. Del srečanja je bil namenjen tudi učeči se organizaciji in zdravemu življenjskemu slogu ter vrednotam, ki jih razvijamo in širimo.

Kaj o srečanju menijo zaposleni v skupini Talum:

Stanislav Jus,
Talum Livarna, d. o. o.

»Srečanje se mi zdi zanimivo, saj na ta način izvem veliko informacij o podjetjih in njihovih nadaljnjih ciljih.«

Benjamin Ivančič,
Talum Livarna, d. o. o.

»Delavnica je zanimiva, saj se na jasn način predstavi stanje v Talumu danes in vizija za prihodnost, izvem, kaj je naš cilj, ki ga lahko dosežemo le s skupnimi močmi.«

Brigita Lukman,
Talum, d. d.

»Takšna srečanja so vedno zelo zanimiva. Poslušati o viziji in strategijah, ki smo si jih v skupini Talum zadali leta 2012, in ob tem razmisliti, kaj od tega smo že uresničili in kaj še moramo. Ko te informacije podaja predsednik Uprave, je zgodba še bolj presemetljiva. Ob tem sem razmišljala o vrednotah skupine, o tem, ali smo jih sprejeli, ali po njih živimo in ali jih uresničujemo. Vsak dan je zgodba zase. Po mojem mnenju se vrednot premalo zavedamo, imajo pa zelo velik vpliv na naše delo. Želim si še več takšnih delavnic.«

Stanislav Jus

Benjamin Ivančič

Brigita Lukman

Marko Drobnič, predsednik Uprave med nagovorom zaposlenih

Kako poteka proizvodnja ulitka WB6

Pogovor z Miranom Purgom

Aprila je v podjetju Talum Ulitki stekla proizvodnja ulitka WB6. Gre za ulitek, ki smo ga v preteklosti že proizvodili. Pravzaprav se je z njim začela proizvodnja ulitkov že daljnega leta 2006. Kar šest let smo proizvodili »surovce« WB6 (op.: surovec je očiščen ulitek brez mehanske obdelave) za takratnega partnerja, nemško livarno. V letu 2012 smo zaradi različnih okoliščin dobili priložnost, da začnemo proizvoditi WB6 neposredno za končnega kupca. Po dveh letih pogajanjih in času, potrebnem za vzpostavitev ponovne proizvodnje, smo v petek, 11. aprila 2014, odpremili prvo količino ulitkov WB6.

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Trenutno je proizvodnja v zagoni, kar pomeni, da tedensko proizvedejo 960 kosov ulitkov, z mesecem majem pa bodo proizvodnjo dvignili na 1.440 kosov na teden. Za vas smo se podali v proizvodno halo, da ugotovimo, kako poteka proizvodnja tega ulitka v praksi.

Postopek proizvodnje ulitka WB6 poteka po naslednjih korakih: izdelava peščenih jader, priprava taline, priprava orodij, litje, izbijanje peščenih jader, strojni odrez napajalnikov, ročno brušenje, peskanje, mehanska obdelava (struženje, rezkanje, vrtnanje lukenj in vtiskovanje navojev), kontrola tesnosti, pranje, končna kontrola, pakiranje.

Peščeno jedro

Peščeno jedro laika še najbolj spominjajo na nekakšno satovje. Narejeno je iz kremenčevega peska in veziva. Peščeno jedro se kasneje vstavi v kokilo in ulitku izoblikuje njegovo notranjost. Vse skupaj je podobno nekakšnemu kiparjenju, saj s pomočjo modela izdelujemo zelene oblike in kreacije, le da gre v našem primeru za industrijski izdelek in da oblike izdelujemo iz aluminija. Peščeno jedro je zelo posebno, saj

Peščena jadra

ima več kot 800 luknjic. Luknjice izoblikuje velik stroj oziroma posebno orodje, ki mu strokovno rečemo jedrovnik. Ko je peščeno jedro izdelano, vstavijo vanj hladilna telesa iz sive litine. Hladilna telesa zagotavljajo boljši odvod toplote pri samem postopku litja. Vstavljanje hladilnih teles ni avtomatizirano, vstaviti jih je treba ročno. Vsako mero pri peščenem jedru že vnaprej natančno predpiše kupec. Odstopanja je lahko največ za desetinko milimetra.

Postopek litja

Postopek litja se imenuje nagibno gravitacijsko litje. Začne se tako,

Litje

da delavec za strojem iz palete vzame peščeno jedro, ga položi na poseben podstavek in nanj pritrdi posebne klešče, ki mu omogočajo enostavno vstavljanje v kokilo. Nato zapre stranski del kokile, odstrani klešče in izpiha peščeno jedro. Potem vklopi zapiranje kokile, zajame talino in nalije enajst kilogramov taline enakomerno v dve čaši. Z nogo aktivira livni stroj, ki se nagne in v tej legi ostane tri minute, da talina steče v peščeno jedro oziroma v naš model in se strdi. Po treh minutah se začne stroj znova dvigovati in ulitek je pripravljen za naslednji korak obdelave. V eni

izmeni naredi delavec približno osemdeset odlitkov.

Na vsakem dvajsetem kosu ulitka naredijo procesno kontrolo. To pomeni, da izbijajo peščeno jedro, odrežejo napajalnike, kos pregledajo z rentgensko napravo in preverijo ustreznost ključnih mer. Najpogostejša napaka je poroznost, mersko pa navadno ni odstopanja.

Izbijanje peščenega jadra

Iz ulitka je zdaj treba odstraniti peščeno jedro. Delavec najprej ročno natolče jedro, nato pa ulitek vstavi v posebno napravo, ki

Izbijanje peščenega jedra

Pranje ulitka

v dveh minutah in pol iz njega odstrani peščeno jedro. Naprava ima sveder, ki prevrta jedro, in kladiva, ki jedro z vibracijami spravijo iz ulitka. Iz naprave se izloči razlomljeno peščeno jedro. Ostanek od peščenih jeter se drobi v posebnem drobilniku in nato prod, saj iz tega materiala izdelujejo tlakovce, hladilna jedra pa se vračajo v proizvodni proces.

Odrez napajalnika in rezkanje ulitka

Ulitek gre potem v poseben zastekljen prostor, v katerem sta nameščena robota. Prvi robot na ulitku odreže napajalnik in ga počisti med rebri. Ko konča svoje delo, ga preda drugemu robotu. Ta robot je rezkar, ki se vrtil s hitrostjo 18.000 obratov na min. Rezkar počisti odprtine. Ko je ulitek očiščen, je pripravljen za naslednjo fazo obdelave. V tej fazi

se s pomočjo posebnih kalibrov ugotavlja, ali je ulitek ustrezen.

Peskanje ulitka

Ulitek peskamo, da dobimo enakomerno površino in da iz njega odstranimo ves pesek od peščenega jedra. Pri ulitku WB6 je to še bolj pomembno, saj ima veliko luknjic, v katere je ujet pesek.

Mehanska obdelava ulitka

Mehanska obdelava ulitka poteka v dveh fazah. V prvi fazi gre ulitek na struženje, po struženju sledi rezkanje, potem pa še vrtnanje lukenj in vtiskovanje navojev.

Kontrola tesnosti

Sledi kontrola tesnosti. Naprava za testiranje tesnosti ulitka je bila narejena posebej za naše potrebe. Pri testiranju smo sledili zahtevam podjetja Bosch. Plašč ulitka lahko prepušča največ tri mililitre zraka

na minuto. Kar je nad to vrednostjo, ni ustrezno.

Pranje ulitka

Sledi spiranje ulitka v vodi, segreti na 40 °C. Vodi je dodana posebna tekočina. Na ta način iz ulitka speremo emulzijo, opilke in ostanke peska. Ulitki so zloženi na posebno košaro, ki se štirikrat potopi v bazen z vročo vodo. Nato ulitke spihamo in vsakega posebej še pregledamo, da ni kakšnih mehanskih poškodb. Ulitki so potem pripravljene za zlaganje na palete.

Kontrola ulitka v merilnici

Dvakrat na izmeno pride na operacijo mehanske obdelave WB6 procesni kontrolor, ki vzame štiri ulitke in jih nese na meritev. Pri teh štirih kosih izmeri ključne mere. Teh je enajst. Nekatere meritve potekajo avtomatsko, druge pa je treba izvesti ročno z navojnimi kalibri.

Ulitki so potem pripravljene za zlaganje na palete, ki bodo z dobavo dosegle kupca.

Komu je ulitek namenjen in za kaj se uporablja?

Kupec ulitkov je priznано podjetje Bosch. Vgrajuje jih v svoje kondenzacijske peči, ki se uporabljajo za plinsko ogrevanje hiš. Izmenjevalnik, ki ga izdeluje podjetje Talum Ulitki, je tako centralni del peči.

Še nekaj tehničnih karakteristik

Nazivna moč peči, v katero je vgrajen WB6, je do 30 KW. Nanjo je možno priključiti približno 10 radiatorjev.

Toplotni izkoristek je več kot 90-odstoten, toplotna prevodnost pa več kot 120 W/mK.

Še reklama za naše kupce

Če imate doma plinsko kondenzacijsko peč za centralno ogrevanje, pogledjte, ali piše na njej Junkers ali Buderus. V tem primeru je velika verjetnost, da je v peči vgrajen naš ulitek WB6. □

Peskanje ulitkov

Toplotni izmenjevalnik WB6

Razvoj novih proizvodov

V družbi Talum Izparilniki, d. o. o., v zadnjem času veliko delamo pri razvoju novih proizvodov za uporabo v solarni industriji. Proizvajati smo začeli absorberje za ploščate sprejemnike sončne energije, absorberje tipa heat-pipe za vakuumске sprejemnike sončne energije, absorberje za hibridne fotovoltaične panele in podobno. Ti proizvodi se od klasičnih izparilnikov močno razlikujejo, saj jih je treba dodelati bolj kot hladilniške izparilnike. S takšnimi izdelki dosegamo v našem obratu višjo dodano vrednost, hkrati pa nas njihov razvoj sili v razvoj novih proizvodnih procesov.

FRANJO SKUBER
FOTO: ARHIV

Lotanje je postopek, brez katerega ni mogoče narediti novih izdelkov. V preteklosti smo ta proces uporabljali na primitiven in improviziran način za izdelavo vzorcev. Toda z večanjem količin na tak način ni bilo več mogoče delati, zato smo začeli izbirati ustrezno tehnologijo lotanja. Izbrati je bilo treba energente, gorilnike, dodajni material – talilo (fluks) in še mnogo več. Odločili smo se za plamensko lotanje z uporabo mešanice plinov propan in kisik v razmerju 1 : 3,75. Ta mešanica plinov dosega temperaturo plamena okoli 2800 °C in je priporočljiva za lotanje aluminija in njegovih zlitin, ugodna pa je tudi cena, če jo primerjamo s ceno drugih plinov.

Za dobro lotanje je pomembna prava izbira dodajnega materiala. Preizkušali smo materiale s sestavo AlSi in AlZr. Za nas je pomembno, da dodajni material ne korodira v stiku z vodo in zrakom. Na osnovi različnih informacij smo ugotovili, da se v industriji absorberjev najpogosteje uporablja dodajni material AlSi. Mi smo se odločili za AlSi12. Ima najnižjo temperaturo tališča med vsemi materiali AlSi, hkrati pa je odporen na visok tlak, ki ga morajo prenesti naši izdelki. Težava, s katero smo se srečali, je bila, da

nismo znali določiti trenutka, ko je material dovolj pregret, da bi dodali dodajni material. To smo rešili z ustrezno izbiro talila, ki začne pri okoli 550 °C odgorevati z drugačno barvo. Sprememba barve je jasen znak za začetek dodajanja dodajnega materiala. Naslednji izziv je bila izbira ustreznih gorilnikov. Pri tem nam je na pomoč priskočilo podjetje Messer Slovenija, d. o. o., ki nam je dalo v brezplačno uporabo več tipov gorilnikov za testiranje. Po zaključenih testiranjih bomo izbrali gorilnike ter nadaljevali z načrtovanjem delovnega mesta. Delavce sedaj čaka dodatno izobraževanje in usposabljanje v Avstriji.

Prvi testi so pokazali, da lahko pri nekaterih aplikacijah lotanja z ustrezno izbiro gorilnikov in pravilne mešanice plina zmanjšamo število operaterjev na največ tri delavce, kar nam zmanjšuje stroške dela.

Pri samem procesu vzpostavitve tehnologije lotanja smo v relativno zgodnji fazi, zato bo potrebnih še veliko testiranj in dobre volje, preden bomo vzpostavili tehnologijo za serijsko proizvodnjo alternativnih proizvodov. O rezultatih vzpostavitve procesa lotanja vas bomo v prihodnje še obveščali. ■

Različni gorilniki za lotanje

Proces vzpostavitve tehnologije

V informatiki se dogaja ...

V aprilu smo uradno predali v delovanje še zadnji modul v okviru projekta Uvedba dokumentacijskega sistema – BusinessConnect (BC). Tako smo uspešno zaključili prvo fazo projekta, vsekakor pa sledi še izvedba druge in tretje faze. Prave učinke v poslovanju prinaša izvedba druge faze, saj mora biti dokumentacijski sistem tesno povezan s poslovnim informacijskim sistemom. To je vsekakor naš cilj v okviru implementacije novega informacijskega sistema Infor LN. Tretja faza pa prinaša uvedbo dolgoročne hrambe dokumentov oziroma tako imenovani e-arhiv.

MILICA PIŠEK
FOTO: SRDAN MOHORIC

Trenutno delujejo trije moduli, BC-vhodni računi, BC-pogodbe, BC-vložišče (vhodna pošta), sledi še modul BC-ISO-dokumentacija, ki pa je dejansko tudi že pripravljen za delovanje.

Na ta način smo v podjetju postavili temelje za brezpapirno poslovanje, od nas vseh pa je odvisno, v kakšnem času in obsegu bomo to realizirali. Vsekakor želimo začeto delovanje sistema nenehno izboljševati.

Menim, da je bila odločitev o uvedbi dokumentacijskega sistema pravilna, saj se v poslovnem okolju pojavlja vedno več zahtev po brezpapirnem poslovanju; pri tem mislim predvsem na naše partnerje, kupce in dobavitelje. Z ustrežno medsebojno komunikacijo želimo doseči, da si bomo pošiljali račune in drugo dokumentacijo v PDF-obliki po elektronski pošti na ustrezne poštnice predale v dokumentacijskem sistemu. Na ta način bomo poenostavili administracijo in iskanje dokumentov ter znižali stroške. Prav tako se že nekaj časa ukvarjamo še z drugim projektom, s projektom Prenova IS v Talumu; ciljni datum prehoda v delovanje je 1. januar 2015. Gre za zelo kompleksen in obsežen projekt. V njegovem okviru namreč teče dva-

najst podprojektov, kar dejansko pomeni, da pride na vsakega zaposlenega v Informatiki en podprojekt. Morda nam daje ta podatek pravo sliko o obsežnosti projekta. Ob testnem okolju smo decembra vzpostavili tudi že novo produkcijsko okolje, v katerem smo za februar že obračunali prve plače. Hkrati poteka tudi implementacija novega STP-ja za ozki trak in rondelice. Na vseh drugih projektih tečejo aktivnosti popisov postopkov dela, analize in prepisi šifrantov ...

Prav tako se je že začelo informativno izobraževanje ključnih uporabnikov, vzpostavili smo novo testno okolje, ki bo zrcalilo našo dejansko poslovno organiziranost s 1. januarjem 2015. Prvi mejnik pri projektu je vsekakor konec junija, do takrat moramo izdelati poslovni model za skupino Talum. Intenzivnost dela pri projektu je treba povečati predvsem v sodelovanju z vami, bodočimi uporabniki tega sistema, če želimo slediti postavljenim ciljem in terminom. In ne pozabimo, da je cilj optimalno spremeniti naše postopke dela in jih poenostaviti. Priložnost se nam ponuja, zato razmislimo, kaj in kako spremeniti, da nam bo novi informacijski sistem resnično v pomoč pri delu. ■

Milica Pišek

Cerij

Marca smo v družbi Talum Inštitut na optičnem emisijskem spektrometru (OES) ARL 4460 (tako imenovani kvantometer) dopolnili analizo aluminija, v okviru katere že potekajo analize šestindvajsetih elementov, še z meritvami **cerija** (Ce).

VALERIJA ROJKO

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Cerij je kovina iz skupine lantanoidov z vrstnim številom 58 in povprečno relativno atomsko maso 140,12. Cerij je siva, mehka kovina z gostoto $6,77 \text{ g/cm}^3$ in tališčem pri $798 \text{ }^\circ\text{C}$. Največ se uporablja v zmeseh z drugimi kovina-

Za vključitev novega elementa v običajen redni postopek dela je bilo treba:

- dodati recalibracijski referenčni material z visoko vsebnostjo cerija, razširiti recalibracijo z novim elementom in izvesti vse

Laboratorij

mi lantanoidne vrste, kot reducent in kot sredstvo za odstranjevanje žvepla pri pridobivanju železa. Kot zanimivost naj navedemo, da se uporablja tudi v zlitinah z železom (od 30 do 50 % Fe) za izdelavo kresilnih kamnov v plinskih vžigalnikih.

Legiranje cerija v aluminijevih zlitinah je razvojna aktivnost, ki poteka v podjetju Talum Ulitki, s katerim Talum Inštitut dobro sodeluje. Z legiranjem cerija k zlitinam AlSi in AlSiCu namreč računamo na izboljšanje mehanskih lastnosti ter na povišanje natezne trdnosti in trdote izdelkov.

potrebne meritve,

- izvesti vse potrebne meritve certificiranih referenčnih materialov za kalibracijsko krivuljo za cerij,
- razširiti obstoječe programe z vključitvijo cerija,
- izdelati umeritveno krivuljo za cerij in
- preveriti točnost analiz z razpoložljivimi certificiranimi referenčnimi materiali.

Z vključitvijo cerija v redni analizi postopek aluminijevih zlitin je sedaj na razpolago hitra in zanesljiva spektroskopska analiza za nadzor kakovosti ulitkov. □

Po smernicah »Seveso«

Vzporedno z okoljsko zakonodajo za naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje večjega obsega, je nastala okoljska zakonodaja za sprejetje vseh ustreznih ukrepov, da se preprečijo večje nesreče zaradi kemikalij in zmanjšajo posledice (po smernicah Seveso I, II in III) takšnih nesreč, če se eventualno zgodijo.

DR. MARKO HOMŠAK

Prispevek s to tematiko je bil objavljen v Aluminiju oktobra 2008, njegov naslov je bil Talum in podjetja na lokaciji Talum povezuje »Seveso«. In kaj je razlog, da je tema ponovno aktualna? Poziv Agencije RS za okolje (ARSO), da dopolnimo Varnostno poročilo in s tem pridobimo manjkajoče okoljevarstveno dovoljenje (OVD) za obrat, na katero čakamo praktično že skoraj 10 let! Že v letih 2004 in 2005 smo namreč izdelali vlogo s pripravljeno dokumentacijo.

Smernice »Seveso« so ime dobile po kraju Seveso, kjer se je zgodila velika nesreča zaradi kemikalij. Nesreča je bila povod za izdelavo ustrezne zakonodaje. Ta obratom, ki pri svoji dejavnosti imajo in/ali uporabljajo določene kemikalije in pri tem presegajo predpisan prag količine kemikalije, da sprejmejo ustrezne ukrepe, da se nesreča ne bi zgodila. Naša odvisna družba (sedaj Talum Aluminij, d. o. o.) je tako tudi zavezanec po tej veji zakonodaje. Prav sedaj smo v fazi pridobivanja še enega okoljevarstvenega dovoljenja za tako imenovane »obrate večjega tveganja za okolje in varnost«.

V ta namen sta bila izdelana Varnostno poročilo ter Načrt zaščite in reševanja. Kakšna sta namen in vsebina Varnostnega poročila?

Varnostno poročilo se izdelava z namenom, da se analizira in oceni obratovanje družbe z vidika preprečevanja večjih nesreč z nevarnimi kemikalijami in zmanjševanja njihovih posledic. Z Varnostnim poročilom se na razumljiv in sistematičen način prikaže, da smo storili vse potrebno za preprečitev večjih nesreč in za zmanjšanje njihovih posledic. Pri tem sta nam v veliko pomoč že vzpostavljena

sistema za ravnanje z okoljem ter za varnost in zdravje pri delu ISO 14001 in OHSAS 18001.

V Varnostnem poročilu je prikazano:

- da je politika varstva pred večjimi nesrečami glede njihovega preprečevanja in zmanjšanja njihovih posledic celovita v prizadevanjih in načelih delovanja na celotni lokaciji Taluma,
- da je vzpostavljen sistem obvladovanja varnosti,
- da so opredeljene nevarnosti za nastanek večjih nesreč ter sprejeti ustrezni ukrepi za preprečitev teh nesreč in zmanjšanje njihovih posledic,
- da je ustrezna stopnja varnosti in zanesljivosti vključena v načrtovanje, gradnjo, obratovanje in vzdrževanje vsakega objekta, naprave, skladišča, opreme in infrastrukture, ki so zaradi svojega obratovanja povezani z nevarnostmi za nastanek večje nesreče,
- da je skladno s predpisi s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami izdelan načrt zaščite in reševanja za lokacijo Talum ter občinski Načrt zaščite in reševanja,
- da je skladno s predpisom s področja varstva okolja izdelan načrt sanacije,
- da je sprejeta in objavljena informacija za javnost.

V sodelovanju s službo varnosti in zdravja ter odvisno družbo Vargas-Al, d. o. o., bo v naslednjih mesecih pripravljena revizija Varnostnega poročila, jeseni pa bo izdano še zadnje okoljevarstveno dovoljenje za obrat za obstoječo napravo po predhodnem ogledu predstavnikov ARSO. □

Občutek varnosti kot človekova vrednota

Mediji nam dan za dnem posredujejo novice, da so nepridipravi vlomili v hišo v Kidričevem, na Ptuju, v Njivercah, Lovrencu, Podvincih, Budini, Destrniku, Hajdini ... Nepridiprave zanimajo dragocenejši stvari, kot so: nakit, gotovina, slike, televizija, osebni računalnik, mobilni telefoni, tablice, gospodinjski aparati in še bi lahko naštevali. Pri tem še vedno velja stari rek, da bodo vlomilci odnesli več, kot bodo prinesli. Ne glede na to, kako nas nepridipravi s svojim kaznivim dejanjem materialno oškodujejo, pa se je treba zavedati, da z vsako negativno izkušnjo izgubimo »občutek varnosti«, ki je ena izmed pomembnejših človekovih vrednot.

BORIS KU HAR

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Če je pred časom veljalo, da so nepridipravi izbirali premožnejše objekte, danes to pravilo ne velja več. Danes je lahko žrtev vloma vsaka povprečno premožna družina. S sodobno opremljenostjo in načinom življenja se je njegova kakovost izboljšala, vendar se je s tem povečalo tveganje premoženjskih in »osebnih« odtujitev. Število vlomov se je povečalo zaradi gospodarske krize in posledično naraščanja brezposelnosti, kar vpliva na porast kriminalitete. V rizično skupino sodijo tudi odvisniki od prepovedanih drog in alkohola.

Se sprašujete, kdo je odgovoren za varnost vašega doma?

Je to država?

Zakon?

Zavarovalnice?

Podjetja za varovanje, ki vas prepričujejo, da bi varnost svojega doma zaupali prav njim?

Vsi naštetih vam pri varovanju premoženja lahko pomagajo, a od-

govornost za vašo varnost je samo **vaša!**

V družbi Vargas-Al, d. o. o., vam za varnost doma po akcijski ceni 30,5 evra na mesec ponujamo:

- profesionalno brezžično protivlomno centralo priznanega proizvajalca,
- štiri senzorje gibanja,
- kombinirani senzor za javljanje dima in nenadno povišane temperature,
- notranjo sireno,
- tipkovnico in daljinski upravljalnik,
- montažo z licenciranimi in usposobljenimi varnostnimi tehnikami,
- priklop sistema na lastni 24-urni dežurni center,
- 24-urno pripravljenost patrolj, ki intervenirajo na sproženi alarm.

Akcijska cena (ki že vsebuje DDV) velja le za fizične osebe ob sklenitvi pogodbe za 36 mesecev, in to do 30. junija 2014. ▣

»Vsi naštetih vam pri varovanju premoženja lahko pomagajo, a odgovornost za vašo varnost je samo **vaša!**«

Brezžična protivlomna centrala

Kupec je kralj

Pogovor z Borutom Zemljičem, orodjarna

Moj delovni dan ni vezan na klasičen osemurni delovnik, temveč je zelo razgiban in se prilagaja glede na potrebe delovnega procesa. Navsezadnje smo »storitveniki«, kar pomeni, da moramo biti na razpolago naročnikom, ko nas potrebujejo. Zelo pomemben je čas odzivnosti, kajti tudi to je zrcalo odgovornega in zanesljivega pristopa do stranke.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Ko pridem zjutraj na svoje delovno mesto, se najprej sprehodim po obratu, da se srečam s svojimi sodelavci ter se seznanim s tekočimi zadevami. Gre za jutranji obhod, na katerem se seznanim s trenutnim stanjem in morebitnimi težavami v delovnem procesu. Ta naša srečanja uvrščam k neformalnemu delu. Temu sledi formalni del. V njem se začnejo usklajevanja (cilji, vsebine projektov, roki, možnost realizacije) s skupinovo vodjema, ki sta zadolžena za mehanski (g. Kolednik) in orodjarski del (g. Cajnko). Potem je na vrsti usklajevanje s konstrukterji. Ti projektirajo, snujejo in načrtujejo zasnovane orodje in tehnološko podpirajo njihovo izdelavo. To so ljudje, ki jim zupam – na drugačen način si delovanja skupine tudi ne predstavljam. Moje naloge so v zadnjem času prepletene predvsem z organizacijsko-vodstvenimi zadolžitvami obeh skupin, s povpraševanji po novih orodjih, idejnim snovanjem realizacije oziroma izdelave novega orodja, s pripravami ponudb, komunikacijo s kupci, usklajevanji tehnoloških dilem in vprašanj. Skratka, zelo pester delovnik z mnogo izzivi in hitrimi odločitvami.

Usklajevanja največkrat potekajo do malice.

Leta 2011 smo si z reorganizacijo na novo zastavili cilje in mednje je spadala tudi ponudba naših storitev na zunanjem trgu. Tako je postala komunikacija z zunanjimi

kupci ena izmed mojih ključnih nalog. Obseg del na zunanjem trgu se iz leta v leto povečuje. Zavedam se, da je konkurenca zelo močna, zato je izjemno pomembno, da je kupec z našimi storitvami zadovoljen, kajti zadovoljen kupec se vrača in o naših storitvah širi dobro ime. Naša konkurenčna prednost je kakovost storitev in dobra podpora tudi po nakupu našega orodja. Ponosen sem, da nam je uspelo s podjetjem Savatech (družba za proizvodnjo in trženje gumenotehničnih izdelkov in pnevmatik) vzpostaviti zelo pristen poslovni odnos, kar olajša poslovno sodelovanje. Zanje izdelujemo kar veliko različnih orodij, po drugi strani pa jim nudimo tudi tehnično podporo. Imamo tudi več manjših kupcev, s katerimi poskušamo zgraditi podoben poslovni odnos. Nekoč smo v orodjarni izdelovali orodja za interno uporabo. Z njimi smo oskrbovali proizvodnjo ronderic in ronder, orodja za potrebe izparilnikov in ulitkov. Z odprtjem na zunanji trg smo si pridobili dodatna zelo specifična znanja. V prihodnje nam je izziv preizkusiti se v izdelovanju še drugih orodij in priprav za industrijsko uporabo. Zavedam se, da imamo še kar nekaj področij, ki jih bo treba nadgraditi predvsem v smislu znanja na teh novih proizvodih. Upam, da bomo to možnost s sodelavci kar najbolje izkoristili in si tudi na ta način zagotovili uspešno prihodnost. ■

Borut Zemljič

Borut Zemljič in Bojan Ornik

Trije tedni v Argentini

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ,
BORIS TOLČIČ

Boris Tolčič

Boris Tolčič se je pred kratkim vrnil iz tujine, natančneje iz Argentine, kjer je skupaj s še nekaj svojimi sodelavci pomagal pri vgradnji strojev in drugega, kar je potrebno za zagon tovarne aluminija. V Argentini je preživel tri tedne. Povabili smo ga na pogovor, da nam je povedal, kakšna je njegova izkušnja dela v tujini.

V Talumu ste zaposleni dobro leto in pol. Kako se počutite med nami?

V Talumu se že od vsega začetka počutim zelo dobro. Prej sem delal pri različnih zasebnikih, s katerimi imam zelo slabe izkušnje. Ko ima človek tako izkušnjo, potem zna tudi bolj ceniti urejeno delovno okolje. Zelo sem zadovoljen.

Je bila Argentina vaša prva delovna obveznost v tujini?

Ja, zame je bila to prva delovna obveznost v tujini. Ob podpisu pogodbe sem se zavezal, da bom izpolnjeval tudi delovne obveznosti, ki bodo povezane s tujino. Misel se mi sploh ni zdela napačna, saj to med drugim pomeni, da lahko vidiš en del sveta, ki ga drugače ne bi. V marcu 2014 sem tako skupaj s še drugimi sodelavci odpotoval v Argentino. Moram povedati, da je Talum res dobro poskrbel za vse malenkosti, tako da sem se odlično počutil.

Kako je potekala pot v Argentino, natančneje v mesto Puerto Madryn?

Talum je uredil let iz Gradca do Frankfurta in nato od Frankfurta do Buenos Airesa. Leteli smo z letalsko družbo Lufthansa. V Buenos Airesu smo morali oditi na drugo letališče, vendar so za nas v vmesnem času zelo lepo poskrbeli. Po nas je prišel avtobus in najprej smo si ogledali starejši

in novi del Buenos Airesa, si privoščili kosilo. Novi del je krasen, stari del mesta pa precej zanemaren. Sledil je let do cilja in ob desetih smo bili v mestu Puerto Madryn.

Je mesto na vas naredilo dober vtis?

Ob obali je Puerto Madryn kar dobro razvit. Veliko je majhnih trgovin. A bolj ko se odmikaš od obale, manj so stvari urejene. Ker so mesta med seboj zelo oddaljena, si je skoraj nemogoče z avtomobilom ogledati še kaj drugega.

Ste se z ekipo iz Argentine družili, navezali prijateljske stike?

Ja, seveda. Za nas so organizirali piknik. Pekli smo meso. Hrana z žara je zelo okusna. Na splošno jedo veliko mesa. Igrali smo tudi nogomet in se zvečer zabavali ob pijači.

Kakšen je življenjski in delovni utrip v Argentini?

Življenje v Argentini poteka počasneje kot v Sloveniji. Manj se obremenjujejo in sekirajo. Vse delajo zelo počasi, po pravilu, da kar lahko narediš jutri, ne počni danes. Tudi zabavajo se več kot mi v Sloveniji. Zvečer, po deseti uri, se v Argentini življenje komaj začne. Družine imajo pozne večerje, skupaj se smeji, pijejo, jedo. Doživel sem celo, da je neki

moški ob dveh zjutraj na ulici pral svoj avto. Očitno so takšne stvari v Argentini nekaj normalnega. Za službo je bilo treba zjutraj zgodaj vstati, tako da ne vem, kako se ti ljudje sploh spočijejo in koliko dejansko spijo.

Kje pa ste bili nastanjeni?

Nastanjeni smo bili v apartmajih. Po dva v enem apartmaju, ki so bili odlično opremljeni. Za kuhanje ni bilo veliko možnosti, saj je bila v sobi samo mikrovalovna pečica za segrevanje hrane. Po delu smo se tako prehranjevali v restavraciji. Pod apartmajem je bila majhna trgovina, v kateri so pekli kokoši, tako da smo si včasih privoščili tudi takšno večerjo.

Kaj pa kosilo?

Za kosilo je bilo poskrbljeno na delovnem mestu, a ne tako dobro kot pri nas v Talumu. Tam delavci nimajo svoje restavracije. Hrano so nam tako vozili in servirali v majhnih plastičnih posodicah. Hrana je bila drugače okusna, a vedno hladna. To je tudi edina pripomba, ki jo imam. Drugače je bilo za vse res odlično poskrbljeno.

Ste imeli kaj domotožja?

Ne, domotožje me ni »matralo«, saj sem bil v Argentini le tri tedne. Nekateri so imeli malce težav s tem, saj so bili vmes prazniki.

Drugače pa smo imeli v sobi internet, tako da smo lahko komunicirali z domačimi. No, internetna povezava je bila bolj »švoh«, a se je vseeno dalo komunicirati.

Kaj pa varnost?

V Puerto Madrynu sem se počutil celo bolj varnega kot doma. Ponoči je mesto živahno. Hodili smo v različne bare, pa nikoli ni bilo nobenega problema. Celotno slovensko muziko smo lahko poslušali. To me je res presenetilo.

Kako daleč pa so zadeve s tovarno?

Tovarna je postavljena, kar pomeni, da se zdaj vse dogaja predvsem za zidovi. Vgrajujejo peči in drugo opremo, potrebno za zagon. Moja naloga je bila, da skupaj s sodelavcem Brankom Vogrincem vgradiva livna korita. Kovinarji so poskrbeli za montažo okovja. Postavili smo stroje za štancanje in žarilno peč. Sam sem pomagal še pri izolaciji žarilne peči. Naše delo je končano, v Argentini so ostali samo še električarji, ki morajo poskrbeti za vzpostavitev vseh električnih napeljav.

Če bi bilo spet treba v tujino in bi bila odločitev vaša, bi to izkušnjo ponovili?

Ja, z veseljem bi šel. To je povsem nova izkušnja in možnost, da spoznaš svet. □

»To je povsem nova izkušnja in možnost, da spoznaš svet.«

Uspeh pride z delom ...

Mitja Horvat

Mitja Horvat se je v podjetju Talum zaposlil junija preteklega leta. V študentskem času je delal kot zunanji revizor pri družbi PKF Revizija in svetovanje, d. o. o., in se v tem podjetju po koncu študija tudi redno zaposlil. Po spletu okoliščin je kot zunanji revizor obiskoval tudi Talum in se tako prek številčk seznanil z našim poslovanjem. Mitjo pa na našo tovarno veže še druga, globlja vez, saj je bil tudi njegov oče v podjetju Talum zaposlen dobrih 41 let.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Kot otroka je Mitjo zanimalo veliko področij. Tega obdobja se spominja:

»Ukvarjal sem se s športom, pritegnilo me je jezikoslovje in kasneje sem se celo spogledoval z mislijo na študij tujih jezikov, morda nekje v tujini. Po končani Ekonomski gimnaziji Ptuj sem bil postavljen pred vprašanje, v katero smer nadaljevati študij. V tistem času sem bil tako navdušen nad športom, da sem se vpisal na Fakulteto za šport, pogovorno DIF, v Ljubljani. Sredi študija sem spoznal, da to ni tisto, s čimer se želim ukvarjati, zato sem se prepisal na Ekonomsko fakulteto v Ljubljani, na smer Računovodstvo in revizija. Zdelo se mi je, da je računovodstvo dobra izbira, saj vsako podjetje potrebuje dobrega računovodjo, če želi uspešno poslovati. S športom sem se od takrat dalje ukvarjal samo še rekreativno.«

Letos si želi pri Slovenskem inštitutu za revizijo pridobiti uradni naziv preizkušeni notranji revizor, to pa je zanj tudi priložnost za pridobitev novih znanj, poznanstev in osebno rast.

»Če delaš na področju ekonomije, je pomembno, da si pridobiš krog ljudi, s katerimi lahko izmenjuješ svoje izkušnje ali rešuješ poslovne dileme. Študij je med drugim tudi način spoznavanja ljudi iz stroke.«

Ko se je prijavil na delovno mesto notranjega revizorja, mu je marsikdo navrgel, da je to delo nehvaležno in da se ga bodo ljudje izogibali, saj ga bodo dojemali kot nekoga, ki jih kontrolira, jim gleda pod prste. A za Mitjo je bila ta izkušnja pozitivna.

»Talum je veliko podjetje in obla-

sam mislil, da me bodo ljudje gledali postrani, se me izogibali. A ni bilo tako. Sodelavcem poskušam predstaviti, da naloga notranjega revizorja ni gledati pod prste in iskati napake, temveč jim s svojim znanjem pomagati in jim s tem olajšati delo. Notranja revizija je drugačna od zunanje, s katero sem se ukvarjal v preteklosti. Zunanji revizorji bolj kontrolirajo računovodske izkaze, notranji revizor pa je usmerjen na ocenjevanje obstoja notranjih kontrol, njihovo delovanje, učinkovitost, gospodarnost in uspešnost ter predlaganje izboljšav v njihovem delovanju. Pred mojim prihodom v Talumu niste imeli notranje revizije, kar pomeni, da je bilo treba to področje postaviti povsem na novo, kar je bil zame

duje različna področja, kar mu daje raznolikost. Razlika je, če delaš v kolektivu z 20 ljudmi ali če jih je v podjetju čez tisoč. To narekuje povsem drugačen ritem, zagotavlja dinamičnost. Rad spoznavam ljudi, se z njimi družim, izmenjujem izkušnje. Tako imam pri malici navado, da prisedem k različnim omizjem. Pomembno je, da se sodelavci med seboj poznamo, saj to omogoča bolj sproščeno in enostavnejšo poslovno komunikacijo. Če potrebuješ informacijo, potem tega človeka lažje pokličeš, se obrneš nanj. Ko sem prevzel naloge notranjega revizorja, sem tudi

svojevrsten izziv.«

Izziv v letu 2014 je bila za Mitjo nedvomno tudi revizija, ki jo je opravila zunanja revizijska hiša. O izkušnji je povedal: »Letos nas je revidirala družba Constantia Plus, d. o. o. So zunanji revizorji, kar pomeni, da niso zaposleni v naši skupini, ampak opravljajo svoje storitve na podlagi kratkoročnih ali dolgoročnih pogodb.« Revizija je potekala v dveh delih, decembra 2013 tako imenovana predhodna revizija, marca 2014 pa še tako imenovana zaključna revizija. Mitja je potek revizije opisal z besedami: »V predhodni reviziji so revizorji spoznavali poslo-

vanje podjetja in se seznanili z našimi družbami, ki so zavezane k reviziji. Omogočen jim je bil vpogled v poslovanje vseh družb in njihovih storitev znotraj skupine. Nadaljevali so s preizkušanjem postavk in z ureditvijo računovodenja ter notranjega kontroliranja za obdobje od januarja do septembra. Z menoj so se udeležili popisa zaloga in si pri tem izbrali skladišča z največjo vrednostjo. Revizorji so ob zaključku prvega dela sestavili poročilo o opravljenem vmesnem postopku.»

»V zaključni reviziji so preizkušali računovodske podatke. Pri tem se uporabljajo različni revizijski postopki (analitični postopki in revizijsko vzorčenje), ki omogoča pridobitev revizijskih

smo jih po napornih dnevih uspešno premagali. V mislih že imam oblikovane predloge, kako olajšati pripravo dokumentacije in sestavo letnih poročil za naslednje leto. Želim si, da bi delovnemu kolektivu s svojim prispevkom olajšal določene postopke in opozoril na morebitne težave, tveganja in nevarnosti.»

Mitja bo sodeloval pri testiranju novega informacijskega sistema za posamezna področja. To mu bo, kot pravi, pomagalo pri spoznavanju samih procesov in lahko bo opozoril na morebitne nevarnosti, tveganja in izboljšave še pred implementacijo samega sistema.

»Na delovnem mestu sem slabo leto dni, kar je žal premalo za popolno usvojitev vseh procesov v

dokazov o pravilnosti postavk v letnih računovodskih izkazih. Revizor o revidiranih letnih računovodskih izkazih izda poročilo, v katerem izrazi mnenje brez pridržka, mnenje s pridržkom ali odklonilno mnenje, lahko pa se mnenja tudi vzdrži, če zanj ne more pridobiti ustreznih podlag. Revizija do sedaj še ni bila zaključena.»

Mitja je bil zadolžen za sodelovanje z revizorji, kar spada tudi med njegove delovne naloge. Zbiral je zahtevano dokumentacijo in informacije in jih posredoval revizorjem, mnenja in zahteve revizorjev pa je posredoval računovodjem.

O svojih zadolžitvah in svojih izkušnjah glede revizije je dejal: »V računovodstvu je veliko različnih postopkov, ki zahtevajo čas ter lahko predstavljajo ovire, ki

skupini, zato bi o neizkoriščenih možnostih težko govoril. Upam pa si trditi, da se Talumovi procesi nenehno izboljšujejo, kar nakazuje inovativnost. Želel bi, da vsak prispeva h kakšni izboljšavi skupine. Zreti je treba v prihodnost,« dodaja.

Mitja odkrito prizna, da je delo s številkami zelo naporno in stresno, zato je pomembno, da se v prostem času ukvarjaš s športom, ki ti razkadi glavo. Sam je navdušen košarkar. Košarko igra trikrat na teden. Individualni športi mu niso pisani na kožo, saj je po naravi družaben.

Njegov življenjski moto je: »The only place **success** comes before **work** is in the **dictionary**.«* (Vince Lombardi) □

* Samo v slovarju (angleškega jezika) je **uspeh** pred **delom**.

Malaria polepšala delovne prostore

Anton Kirbiš

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

K pogovoru smo povabili Antona Kirbiša, ki nam je zaupal, kako se je ekipa delavcev iz podjetja Talum Aluminij odločila samoiniciativno prebarvati svoj delovni prostor.

»V moji pisarni se je z nenavadno idejo pojavil Jani Vogrinec. Doma so ravno pleskali in ostalo mu je

pleskala pa jih ni z eno samo barvo. Fantje so si dala duška in kreativno pobarvali svoje delovno okolje. Kako? Oglejte si fotografiji njihovih polepšanih prostorov, lahko pa kdaj pridete pogledat, ko bodo po zidovih hodnikov visele stare črno-bele fotografije, ki so v času, ko smo »pleskarje«

nekaj barve, ki bi jo bila škoda zavreči. Ponudil se je, da bi on in še nekaj ljudi iz ekipe enostavno prebarvali prostore,« pravi Anton. Hodniki in pisarne so bili res potrebni pleskanja, zato je ideja padla na plodna tla in tako je ekipa začela pleskati zidove. Pre-

povabili na razgovor, ravno dobivale svoje lične okvirje. Zidove bodo namreč polepšali še s fotografijami, ki pripovedujejo zgodbo o zgodovini naše »fabrike«. Bravo »naši pubeci«, za vzor ste nam! □

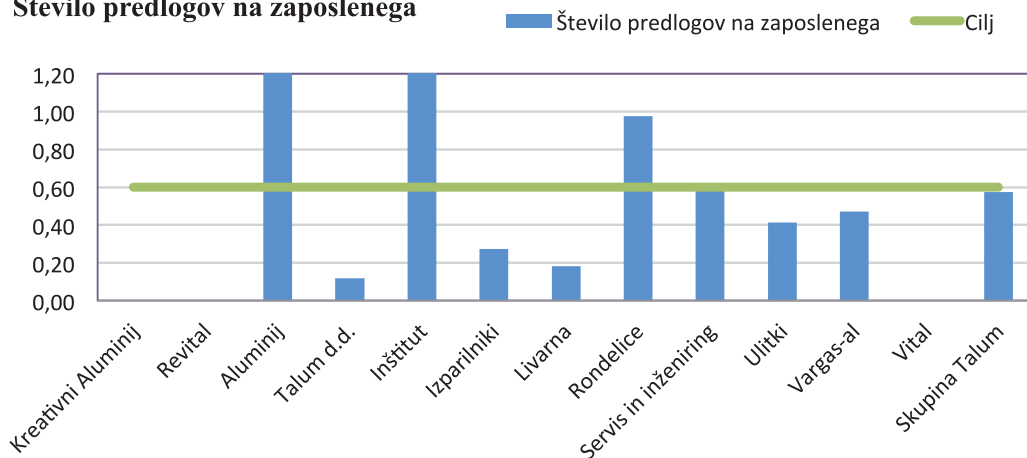
Inovativnost v marcu

MAG. NIKA SAJKO
FOTO: SPLET

Marca je bilo v skupini Talum podanih 51 inovacijskih predlogov, od tega jih je 42 že realiziranih.

V primerjavi s prejšnjimi meseci izstopata Talum Inštitut, d. o. o., in Talum Rondelice, d. o. o., ki presegata mejo 0,6 predloga na zaposlenega. Tudi ta mesec so se (že tradicionalno) izkazali sodelavci, zaposleni v Talum Aluminij, d. o. o., ki po številu podanih predlogov več kot dvakrat presegajo zastavljeni cilj. ▣

Število predlogov na zaposlenega

178 inovacijskih predlogov

Prvo trimesečje v številkah

2 podjetniški ideji

4 izboljšave

90 različnih predlagateljev

92 % odobrenih predlogov

4.797 EUR izplačanih nagrad

Brez strahu in omejitev

Pri zbiranju idej o tem, kako rešiti problem, je pomembno, da se z ničimer ne omejujemo. Največjo napako naredimo, če se ustrašimo in že vnaprej izločimo na videz najbolj noro zamisel ali idejo, kako odpraviti napako ali rešiti problem.

ANTON KIRBIŠ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

E. Zirnstein in V. Franca (2008) v svojem delu razmišljata, da se lahko rezultati inovativnosti v delovnem razmerju zelo razlikujejo glede na stopnjo delovnega procesa, v katerem se pojavljajo, skladno s tem jih lahko tudi različno poimenujemo (koristni predlogi, izboljšave, iskricke, ideje, pobude in preprosto tudi inovacije).

Pri podajanju koristnih predlogov smo v Proizvodnji anod že nekaj let zelo aktivni in uspešni. Po številu podanih predlogov in njihovi realizaciji smo na območju Taluma na vrhu. Razloge lahko iščemo v razgibanem proizvodnem procesu, v razmišljanju in samem pristopu ljudi, v veliki meri pa je seveda odvisno tudi od vodstva, ki mora imeti posluš za to dejavnost. S posluhom za spremembe spodbujajo ustvarjalno mišljenje posameznikov pri iskanju novih virov idej in rešitev.

Delavce, ki podajajo nove koristne ideje, je treba tudi prepoznati. Hkrati se moramo zavedati, da se ljudje na različne načine soočamo s problemom, ker ima-

mo različne pristope in različne načine razmišljanja. Eni so bolj ustvarjalni, drugi manj.

V Proizvodnji anod je bilo v letu 2013 podanih 75 koristnih predlogov. Pri tem je sodelovala skoraj polovica zaposlenih. V povprečju imamo po dva koristna predloga na zaposlenega. Odobrenih je bilo 90 odstotkov predlogov, od tega realiziranih več kot 80 odstotkov.

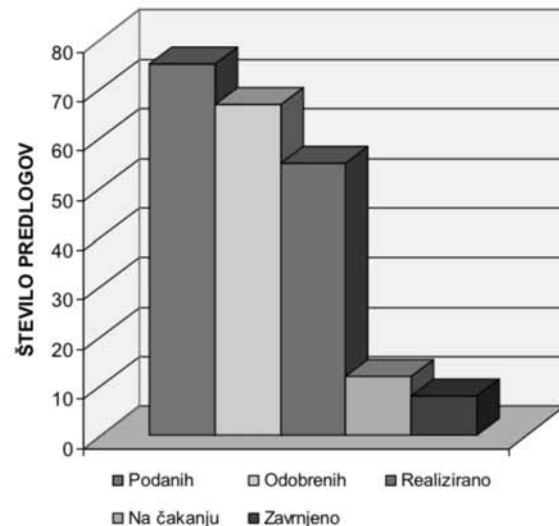
Številke so lepe in iz njih je razvidno, da delavci znajo prepoznati problem in se soočiti z njim v taki meri, da poiščejo rešitev. Predvsem pa mora vsak pri sebi spremeniti razmišljanje, da je največ pridobil on. Ob nagradi mu je rešitev lahko omogočila lažje, varnejše in manj stresno delo.

Zavedati se moramo, da je delavec v delovnem procesu ne samo racionalno, ampak predvsem tudi emocionalno bitje z najrazličnejšimi osebnimi in socialnimi potrebami ter interesi, ki uravnavajo njegovo obnašanje in motivacijo pri delu.

Zaščitni steber

PODANI PREDLOGI V LETU 2013

Predstavitve štirih koristnih predlogov v Proizvodnji anod

Koristni predlog: Izdelava in montaža zaščitnih stebrov pred avtomatska dvizna vrata na jugu Riedhammerjeve peči

Predlagatelj: Srečko Kondrič

V preteklosti se je pogosto dogajalo, da je voznik s prevoznim sredstvom zaradi nepazljivosti poškodoval lamelo in ohišje dviznih vrat. To je podjetju povzročilo velik strošek. S postavitvijo stebričkov smo zmanjšali možnost poškodb, saj stebriček opozarja voznika, da je v bližini dviznih vrat in da je treba pazljivo nadaljevati vožnjo.

Koristni predlog: Montaža nape za odvek smolnih par na mestu točenja katrana v zbirno posodo

Predlagatelj: Damijan Kaučević
Z montažo nape na mestu natanjanja tekočega katrana v mobilno posodo smo zajeli sproščajoče se

smolne pare v napo in jih prek sistema odpraševanja usmerili v dimovodni kanal. S tem smo zmanjšali emisijo smolnih par v delovno okolje, kar pomeni, da smo posledično izboljšali delovne razmere.

Koristni predlog: Izdelava podesta za čiščenje vmesne drče na Eirichovem mešalniku v stoječem položaju

Predlagatelj: Janez Vogrinec

Pred izdelavo podesta je čiščenje vmesne drče potekalo v ležečem položaju. Delavec si je pod Eirichov mešalnik položil karton in legel nanj, da je dosegel mesto, ki ga je bilo treba očistiti. To je bilo za delavca zelo naporno opravilo. Janez Vogrinec je predlagal, da bi naredili odprtino in poseben podest (na fotografiji), ki delavcu omogoča čiščenje v stoječem položaju. Območje čiščenja je zdaj lažje dostopno, zato delavec stroj očisti bolj in bolj natančno.

Napa za odvek smolnih par

Podest za čiščenje vmesne drčre

Koristni predlog: Avtomatsko spreminjanje zelene vrednosti temperature grelnika po naklonu na liniji gretja grelnega olja po daljših zastojih v PZA

Predlagatelj: Mirko Sambolec
Ob planiranih daljših zastojih v

PZA (remont, načrtovani enotenski izklopi, daljši nenačrtovani izpadi) izklopimo delovanje linije gretja grelnega olja v električnem grelniku.

Ob uvedbi avtomatskega vklopa grelnika in avtomatskega naraščanja temperature smo se izognili

Avtomatsko spreminjanje zelene vrednosti temperature grelnika

človeškemu faktorju pri dvigovanju končne temperature grelnika. Zdaj nam regulator ob vklopu avtomatskega delovanja enakomerno in v točno določenem času ogreje grelni olje v grelniku na končno zeleno temperaturo. Sami lahko določimo, v ko-

likšnem času naj se grelni olje v grelniku ogreje na zeleno temperaturo, avtomatsko se izračuna tudi gradient naraščanja temperature. □

DNEVI ENERGETIKOV

Energetska učinkovitost – ključna razvojna prednost in usmeritev!

V torek in sredo, 15. in 16. aprila, je v Portorožu potekala že 16. konferenca Dnevi energetikov, ki je največji tovrstni dogodek za predstavnike energetske stroke v Sloveniji. Organizirala sta ga Center za energetsko učinkovitost na Inštitutu Jožef Stefan iz Ljubljane ter častnik Finance.

BOŠTJAN KOROŠEC

Strateški razvoj energetike v EU in Sloveniji. Vedno več pomembnih držav EU si zadaja jasne cilje pri prehodu v nizkoogljično družbo do leta 2050, povsem jasna usmeritev pa sta postala izrazito povečanje energijske učinkovitosti in prehod na obnovljive vire energije! V zadnjih mesecih je bilo tudi v Sloveniji sprejetih kar nekaj novih zakonskih ureditev, predvsem energetski zakon EZ-1, iz tega izhajajoče priložnosti in obveznosti pa je

predstavil predstavnik Ministrstva za infrastrukturo in prostor.

Energetska učinkovitost. Zavedanje dragocenosti in redkosti virov energije je vedno bolj prisotno v celotni družbi. V podjetjih se to kaže z nenehnim vpeljevanjem tehničnih, tehnoloških in programskih rešitev za doseganje in spremljanje rabe energije v »realnem času« oziroma v nekajminutnih intervalih in ne več tedensko ali mesečno. Iz tako pridobljenih

podatkov se učimo o dobrih in slabih praksah lastnega vodenja proizvodnih procesov, iz tega pa izhajajo najrazličnejše aktivnosti za zmanjševanje rabe energije – to področje sistematično ureja tudi standard ISO 50001. Upravljanje z energijo, katerega priporočila bomo pospešeno vpeljevali tudi v Talumu. V *javnem sektorju* je vedno več ustanov, ki se zavedajo pomena energetskega računovodstva oziroma rednega spremljanja rabe energije, s čimer v podjetjih (še posebej tistih v energijsko intenzivnih panogah) počasi prevzemajo že zdavnaj uveljavljeno razumevanje pomena racionalne rabe energije. EKO sklad (www.ekosklad.si) je za *prebivalce* v letošnjem letu ponovno pripravil razpis za nepovratne finančne spodbude za naložbe v izboljšanje energijske učinkovitosti in rabo obnovljivih virov v stanovanjskih objektih.

Obnovljivi viri energije. Delež rabe obnovljivih virov energije v skupni rabi energije se hitro večja. Ti viri zaradi svoje hitre spremenljivosti (veter, sonce) močno vplivajo na stabilnost elektroenergetskih sistemov – »pametna omrežja« tako počasi postajajo realnost.

Proizvodnja energije iz obnovljivih virov je zaradi relativno zgodnje razvojne stopnje še zmeraj subvencionirana, zaradi vse več tovrstnih proizvodnih naprav pa se bodo prispevki oziroma stroški zanje povečevali tudi v bodoče.

Turbulentnost energetskih trgov. Tržne cene energije (tako električne kakor tudi zemeljskega plina) v zadnjih letih zaradi vse več energije iz obnovljivih in alternativnih virov (skrilavci) precej padajo, pri mnogih proizvajalcih iz fosilnih goriv (termoelektrarne in plinsko-parne elektrarne) pa so že pod lastnimi proizvodnimi cenami, zato je bilo v EU zaprtih že veliko tovrstnih objektov. Po drugi strani so velike termoelektrarne in jedrske elektrarne ključne za stabilnost elektroenergetskih sistemov, zato mnoge države že uvajajo prispevke za ohranjanje proizvodnje v teh objektih, kar končnim porabnikom ponovno zvišuje ceno energije.

Področje energetike zaradi vedno večjega vpliva na vse drugo dogajanje v družbi že dolgo ni več domena »energetikov«, pač pa vse bolj politikov iz največjih svetovnih gospodarstev, vsi drugi pa tudi nočejo zaostajati. □

SEJMI

Hannovrski sejem Interkama 2014

Hannover Messe Interkama velja za enega največjih mednarodnih industrijskih sejmov na svetu. Celo mesto Hannover je bolj ali manj podrejeno sejmišču, kar se kaže tudi po urejenih povezavah s podzemno železnico od sejma do vsakega kotečka mesta. Letos je privabil več kot 180.000 obiskovalcev iz več kot 100 različnih držav. Na sejmu je bila priložnost raziskati prihodnost industrije, za kar je poskrbelo več kot 5.000 razstavljalcev z vsega sveta.

MIHAEL KRALJ
FOTO: MIHAEL KRALJ

Sejem je bil porazdeljen v petnajstih dvoranah. Predstavljena so bila področja industrijske avtomatizacije, energetike, zelene energije ter dobavitelji in proizvajalci različne opreme in proizvodov za industrijo.

Področje industrijske avtomatizacije je bilo razdeljeno na več sklopov, kot so elektronika, robotika, hidravlika in pnevmatika. Razstavljalci so ponujali celotno paleto industrijskih informacijskih rešitev, inovacije na področju proizvodnje, avtomatizacije procesov in robotike. Predstavila so se podjetja od majhnih zaseb-

nikov do svetovnih gigantov, kot sta Siemens in Festo.

Viri energije so eno najpomembnejših vprašanj prihodnosti, za kar je poskrbelo področje energetike in zelene energije. Tukaj so bile predstavljene različne možnosti obnovljivih virov energije, kot so vetrne elektrarne, razni moderni pogoni ter vozila na električni pogon. Veliko je bilo predstavljenih sistemov za čiščenje zraka in vode, recikliranje odpadkov ter okolju prijazne proizvodne tehnologije.

Skratka, na sejmu je bilo veliko izvirnosti in inovativnosti. □

Avtomatiziran proces

Okolju prijazna vozila

Ulitki v Turčiji

Slovenska podjetja, ki smo dobavitelji avtomobilski industriji, pri čemer sodelujemo z avtomobilskim grozdom Slovenije – ACS, smo svoje izdelke razstavili na največji prireditvi za avtomobilsko in kamionsko *after market* ponudbo, na sejmu Automechanika v Istanbulu.

DAVOR PEČNIK
FOTO: ARHIV

Slovenske barve smo zastopali: Argas, d. o. o., Tesnila GK, d. o. o., Hall 7 Booth ACS, Gorenje Gaio, d. o. o., in Talum Ulitki, gospodarsko ministrstvo RS pa je tem podjetjem omogočilo udeležbo ob le minimalnem prispevku. Sejem je potekal med 10. in 13. aprilom. Na tej prireditvi, ki ima 15-letno tradicijo, je letos razstavljalo rekordno število razstavljalcev, več kot 1600. Sejem v štirih dneh obišče približno 50.000 ljudi. Videli smo najnovejše trende na posameznih področjih rezervnih delov, vzdrževanja in nege vozil. Sejem je potekal na istanbulskem sejmišču Tüyap v kar 12 velikih halah, videti vse v enem dnevu pa je bilo praktično nemogoče. Stojnica družbe Talum Ulitki je bila organizirana v sklopu avtomobilskih dobaviteljev jugovzhodne Evrope. Slovenska podjetja smo si razstveni prostor delila še z nekaj podjetji iz Srbije in gospodarskim ministrstvom Makedonije. V ekipi smo bili Mirko Veselič, Tomaž Zemljarič ter Da-

vor Pečnik. Naš razstveni prostor je bil organiziran po nemškem načelu „*Klein aber fein*“, saj smo bili zaradi logistike omejeni samo na eksponate in propagandni material v količini, ki smo jo lahko spravili na letalo. Kljub temu smo iz obiskovalcev izvabili občudovanje naših tehnično dovršenih ulitkov in vzpostavili nekaj kontaktov. Srečali smo se tudi s predstavnicami turškega Taysada, go. Sevgi Özçelik. Ta organizacija povezuje turška podjetja s področja avtomobilske industrije. Z zanimanjem je poslušala predstavitev Taluma ter zagotovila vso podporo pri vzpostavitvi stikov s potencialnimi partnerji. Na naši stojnici smo gostili tudi Andreja Ferčaja, konzula RS v Turčiji. Zanimala ga je predvsem proizvodna strategija podjetja Talum Ulitki, potem diferenciacija glede na druga podobna podjetja ter naša prizadevanja za iskanje priložnosti med nižnimi proizvodi. □

Ekipa v Istanbulu

Sejem Light+Building Frankfurt

Sejem Light+Building, ki se je odvijal med 31. marcem in 4. aprilom 2014 v Frankfurtu in na katerem se je predstavilo 2.458 razstavljalcev iz več kot 60 držav, je dogodek, ki postavlja trende in narekuje smeri razvoja na področju razsvetljave kot sestavnega dela integralne zasnove prostora. Razsvetljava sodi med bolj dinamične panoge, v katerih se opaža občutno povečanje povpraševanja po rešitvah na področju tehnologij LED in OLED. Svetila pa so seveda tesno povezana z oblikovanjem, zato so v ospredju prav izvorni tehnološki dosežki v povezavi z vrhunskim oblikovanjem.

ALBERT KOROŠEC, SPLET
FOTO: ARHIV

Na sejmu sta podjetji Vip Virant, d. o. o., in Talumen, d. o. o., (podjetje, katerega ustanovitelj je Simit, d. o. o., pod pokroviteljstvom Taluma, d. d.) predstavila tehnološko napredna programa zunanjih svetil (štiri modele) in dve ambientalni svetili.

Pregled sejemske ponudbe je pokazal, da na področju svetil že prevladujejo ponudniki svetil na osnovi tehnologije LED (svetila 888 LED/1052), kar se sklada z napovedmi hitre rasti trga ter razvojem same tehnologije LED, ki bi po nekaterih napovedih intenzivno potekal še vsaj do leta 2020. Program zunanjih svetil pod znamko Lumenova vsebuje poleg rešitev z lečami tudi sistem usmerjanja z reflektorji, kar nas uvršča med 8 odstotkov ponudnikov na področju javne razsvetljave. Izvedbo z vakuumskim modulom (stopnja zaščite IP 67), ki je namenjena za zaščito pred zunanjimi vplivi in s tem prispeva k daljši življenjski dobi, nas uvršča med dobra 2 odstotka ponudnikov. Zaokrožena ponudba štirih različnih modelskih tehnoloških izvedb je umeščena v dva modela aluminijevih ohišij, ki jih ponuja slaba tretjina konkurence. Ohišje ima lahko poleg osnovne peskane površine še različne barvne kombinacije in zaščitne tehnologije. Ohišja so po dimenzijah primerljiva z najboljšimi konkurenti. Povzamemo lahko, da vstopamo

na razvijajoč se trg z zelo dobrimi izhodišči in z rešitvami, ki nas uvrščajo v zgornjih 10 odstotkov ponudnikov zunanje razsvetljave.

Na sejmu Light+Building smo predstavili tudi dva prototipa ambientalnih svetilk, ki sta plod razvoja oblikovalske hiše Tribar, d. o. o., Talumen, d. o. o., (pod blagovno znamko Kreal) in Vip Virant, d. o. o. Izdelka sodita v kategorijo notranjih svetil in delujeta po principu indirektna osvetlitve, kar nas uvršča med 5 odstotkov ponudnikov (od 984 sejmskih ponudnikov notranjih svetil). Oblikovalska zasnova svetil omogoča ambientalno osvetlitev specifičnega prostora, ki izhaja iz ustrezno obdelanih aluminijevih odsevnih površin. Postavitev LED-svetil, usmeritev in barve so dodatni parametri za osvetlitev prostora.

Aluminij in njegove lastnosti oblikovanja, nizke teže, toplotne prevodnosti ter visokega sijaja skupaj z možnostmi izvora svetlobe LED-svetil ponujajo številne možnosti, kar dokazujeta intenziven razvoj in ponudba novih inovativnih rešitev. Predstavljeni proizvodi so rezultati sodelovanja povezanih podjetij, ki so s svojimi rezultati že stopili ob bok nosilcev razvoja na področju LED-svetil in s svojo ponudbo vstopajo na različne trge in med različne kupce. □

Udeleženci sejma

Svetilo

Zgodovina na ogled

Elektrolizna peč 53kA

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Pred novo elektrolizno halo smo pred dnevi ujeli skupino delavcev, ki so zraven zgodovinske peči iz hale A postavljali elektrolizno peč 53kA iz hale B. Peč drugače tehta 12 ton, a so spodnji del katode odrezali in ga postavili na vnaprej sezidane temelje. Obiskovalci Taluma in mlajše genera-

cije zaposlenih si bodo tako lahko ogledale delček zgodovine naše »fabrike« in se iz izkušenj »starih mačkov elektrolize« podučili, kako je nekoč potekala proizvodnja aluminija. O postavitvi zgodovinske peči bomo v časopisu Aluminij še pisali.

Nekaj podatkov o zgodovinski peči:

elektrolizna celica: 57/75 kA

tehnologija: Soederbergova/predpečena

leto zagona: julij 1963 (20. 7. 1963)

število celic: 184

leto rekonstrukcije: 1988

poraba energije: enosmerna 14.750 kWh/t Al
(izmenična 15.200 kWh/t Al)

tokovni izkoristek: 88,3 %

dnevna proizvodnja: 540 kg

leto zaustavitve: december 2007 (21. 12. 2007)

skupna proizvodnja – 1.249.335 ton

Podatki o izkoristku in porabi energije veljajo za predpečeno tehnologijo. □

Martin Furek, Joža Mlakar, Boris Toličič

V »fabriki« nas nagovarjajo novi veleplakati

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Cel april nas na poti od vratarnice v smeri proti »fabriški menzi« pozdravlja velik pano z novimi, svežimi podobami, s katerimi smo želeli simbolično opozoriti na 60 let delovanja Taluma. Plakat je namenjen vsem tistim, ki so pomagali soustvarjati to našo tovarno, vam, dragi sodelavci, ki vsak dan s svojim marljivim delom pomagate uresničevati cilje, ter

vsem tistim, ki v tovarno šele vstopajo. Plakati so naša vez s preteklostjo in vez med nami delavci. Prav zaradi tega v ospredje sporočila nismo postavili aluminija, temveč delavca, ujetega pri delu. V tem človeku se lahko najde vsak izmed nas. Hvala vam, da ste in da boste soustvarjali ter da soustvarjate to našo skupno prihodnost. □

STROKOVNA EKSKURZIJA

Ko se srečata teorija in praksa

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Dne 14. aprila 2014 so Talum obiskali študentje Fakultete za elektrotehniko iz Ljubljane. Po uradni predstavitvi Taluma je sledil ogled proizvodnega procesa.

Študenti so imeli možnost dopolniti svoja teoretična znanja z izkušnjami strokovnjakov iz prakse. ▣

Študentje Fakultete za elektrotehniko iz Ljubljane

REVITAL

Spomladanski dan odprtih vrat

Sobota je bila v podjetju Revital, d. o. o., v znamenju pomladnih vrtnih nasaditev. Vreme tudi tokrat ni bilo obetavno, a to ni moglo pokvariti dobrega razpoloženja, ki so ga pričarale pomladne barve in vonjave cvetja ter zelišč.

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Obiskovalci dneva odprtih vrat so lahko po ugodnih cenah nabavili vse potrebno za pomladansko vrtnarjenje ali svoja cvetlična korita po nasvetu naših strokovnja-

kov iz podjetja Revital napolnili s cvetnimi nasaditvami, ki bodo popestrile marsikatero okno. Za nasvet ste se lahko obrnili na Iztoka Marina in na »gurujko-

vrtnarjenja mag. Mišo Pušenjak, ki je ob skodelici domačega čaja z vami nesebično delila svoje nasvete iz bogate zakladnice znanja. Poskrbeli smo tudi za naj-

mlajše obiskovalce, ki so lahko na vrčičku posadili svojo čisto pravo solato.

Upamo, da ste uživali. Se vidimo prihodnjič! ▣

Cvetlični lončki

Trgovina

Fabrika

Razstava posvečena 60. obletnici Taluma

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: DARKO FERLINC

Leto 2014 je v podjetju Talum v znamenju velikega jubileja, saj bomo novembra proslavili 60 let svojega obstoja. Ljudem, ki so del naše preteklosti, sedanjosti in prihodnosti, v katero smo zazrti, želimo izkazati hvaležnost z nizom družabnih dogodkov, ki bodo prežeti s kulturo, umetnostjo in glasbo, predvsem pa z našo bogato zgodovino in tradicijo.

V sklopu aktivnosti ob jubileju smo v četrtek, 17. aprila 2014, ob 15. uri slavnostno odprli razstavo fotografij z naslovom »Fabrika« našega nekdanjega sodelavca in ptujskega fotografa Srdana Mohoriča.

Če si še niste ogledali fotografij, vljudno vabljeni v razstavnih prostor avle v upravni stavbi Taluma. ▣

Zbralo se je precejšnje število ljudi.

Predsednik Uprave Marko Drobnič čestita avtorju fotografij.

TALUM SERVIS IN INŽENIRING

Argentincem popestrili praznike

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ARHIV

V Talumu se v tem mesecu mudita že tretja in četrta skupina iz Argentine, in si pridobivata nova znanja s področja vzdrževanja in obvladovanja proizvodnje aluminija. Da bi bilo njihovo bivanje v Sloveniji prijetno, predvsem pa da bi navezali dobre poslovne vezi, smo našo skupino povabili na enodnevni izlet po Sloveniji. Pokazali smo jim nekaj slovenskih biserov, kot so Postojnska jama, Bled in Ljubljana. Največ domotožja se pojavi čez praznike, zato smo jih povabili med haloške griče in jim pokazali, kako se izdelujejo čisto pravi slovenski pirhi in kakšnega okusa je orehova

potica, v zameno pa smo lahko uživali v kulinarčnih dobrotah argentinske kuhinje. Fantje so pripravili odlično argentinsko *paello* in mesni *empanade*. Dan smo zaključili z ogledom Maribora.

Vsem, ki ste pri tem sodelovali, se zahvaljujemo! ▣

Gostje iz Argentine

Iskanje kariernih možnosti

V zadnjih letih delodajalci pri študentih zaznavamo veliko večjo angažiranost pri iskanju dela že med študijem. Skupaj s tako imenovanimi kariernimi centri organizirajo številne dogodke, na katerih spoznavajo delodajalce, iščejo možnosti zaposlitve, se prek različnih vsebin pripravljajo na vstop na trg dela.

DARJA VODUŠEK VTIČ
FOTO: ARHIV

Morda vlogo kariernih centrov dovolj nazorno predstavlja vizija kariernega centra UM (Univerze v Mariboru), v kateri je definirano, da predstavlja center za študente, diplomante, podiplomske študente, mlade raziskovalce in mlade doktorje znanosti poleg študija spremljevalno, vendar izredno pomembno in nepogrešljivo aktivnost ter podporo z vseh vidi-

Karierni centri so v Slovenijo prinesli novo priložnost, ki pa jo morajo predvsem študenti znati ustrezno izkoristiti. Iskanje prvih izkušenj šele s prvo zaposlitvijo je pozno.

Dne 2. aprila 2014 je tako na Naravoslovnotehniški fakulteti potekal dogodek »Karierni zmenki«, ki ga je organiziral študentski svet Naravoslovnotehniške fakultete v sodelovanju s kariernimi centri Univerze v Ljubljani. Namen dogodka je bil povezovanje slovenske industrije in študentov ter trening hitrih razgovorov. Talum je bil eden od devetih delodajalcev, ki so se odzvali vabilu organizatorja. Sodelovali so še Metal Ravne, Štore Steel, Livar, Geoportal, Premogovnik Velenje, Geo - Aqua, Inštitut za raziskovanje krasa in Gecko.

Predstavitve se je udeležilo več kot 100 študentov, na razgovore pa se je prijavilo 55 študentov, ki so opravili skupaj več kot 90 razgovorov.

Dne 9. aprila 2014 je Karierni center UM v sklopu dogodka Karierna tržnica »v živo« z namenom zagotavljanja priložnosti svojim študentom in diplomantom za vzpostavljanje stika z delodajalci priredil zaposlitveni sejem. Na njem so se imeli zainteresirani možnost osebno srečati z delodajalci in se jim predstaviti. Poleg delodajalcev so bili na sejm tudi drugi akterji, ki si priza-

devajo za ustvarjanje dodatnih možnosti kariernega razvoja ter izvajajo aktivnosti, povezane z zagotavljanjem lažjega prehoda s študija na trg dela. Vzporedno so potekali tudi hitri zaposlitveni razgovori in karierna klinika, kjer so študenti imeli možnost izboljšati svoj življenjepis. Sejma se je udeležilo približno 120 študentov in diplomantov.

Ker je zaposlovanje primernega strokovnega kadra zaradi deficitarnosti iskanih profilov (strojniki, metalurgi, informatiki), ki jih zaposluje tudi Talum, zelo omejeno, je Talum oba dogodka izkoristil za iskanje ustreznih kandidatov in se kot zaposlovalec predstavil bodočim potencialnim kandidatom za zaposlitev. V Sloveniji se za študij tehničnih smeri še vedno odloča premalo mladih. Ker gre za poklice, po katerih je na trgu dela tudi največje povpraševanje, iskalci zaposlitve veliko lažje najdejo zaposlitev. Zato je potrebna večja angažiranost delodajalcev, da v svoje okolje privabimo najboljše. Za uspešno iskanje ustreznega kadra pa je zelo pomembna tudi prepoznavnost podjetja v družbi, zato je nujno, da se udeležujemo takih dogodkov. Ugotovljamo, da se naša prepoznavnost večja in da Talum postaja v očeh mladih delodajalec, ki omogoča osebni in delovni razvoj. □

Dogodek v kariernem centru

kov razvoja kariere in iskanja zaposlitve. Ključen je njegov nenehni razvoj in krepitev sodelovanja, povezovanja s ključnimi deležniki (različnimi institucijami v regiji, RS in širše), predvsem pa delodajalci, pri čemer je pomemben sklop aktivnosti centra tudi aktivno spodbujanje k samozaposlovanju.

Talum – učeča se organizacija

Podjetniško okolje je danes zelo dinamično in spremembe v njem zahtevajo od podjetja vedno nove načine odzivanja nanje. V nenehno spreminjajočem se okolju so podjetja prisiljena v vsakodnevni boj za preživetje, za kar pa potrebujejo vedno nova znanja in veščine. Ljudje smo torej postali pomemben del premoženja podjetja, ki pomaga ohranjati konkurenčno prednost. Zaposleni in njihovo znanje so tisto, kar podjetje naredi posebno in boljše od konkurence. Čeprav je priznani nizozemski avtor in poslovnež Arie de Geus že pred dvema desetletjema dejal, da bodo preživela le podjetja, ki se bodo sposobna učiti hitreje od konkurence, mnogi to ugotavljajo šele v zadnjih letih.

DUŠAN SKLEDAR

V Talumu smo znanju vedno dali veliko težo, nenehno smo se izobraževali in poskušali ustvarjati ugodno okolje za učenje. Ključ do uspeha je v tem, da nam uspe pridobljena znanja na vseh ravneh povezati ter jih prenašati med zaposlenimi in tudi na mlajše. Z namenom, da potrdimo naše dosedanje angažiranje na

tem področju in ga še nekoliko nadgradimo, smo se odločili za pridobitev certifikata Učeča se organizacija. Ena izmed aktivnosti v okviru pridobitve certifikata je tudi aktivno angažiranje v vlogi »ambasadorja znanja«. Predsednik Uprave je v imenu Taluma postal eden izmed prvih ambasadorjev znanja, ki bodo s podeljenim priz-

nanjem, to je »referenco«, pomagali mladim, ki izstopajo s svojim delom, izboljšati prepoznavnost na trgu dela. Referenco bo podelil tistemu med mladimi, ki so se v času prakse oziroma sodelovanja pri naših projektih najbolj izkazali.

Certifikat Učeča se organizacija za nas pomeni potrditev tega, kar

počnemo že dolgo časa – pridobivamo in izmenjujemo znanje v podjetju, navzven in med generacijami. Ocenjujemo pa, da imamo pri tem še nekaj rezerv in da lahko z boljšim kroženjem znanja še bolje izrabimo potenciale sodelavcev. □

IZOBRAŽEVANJE

Rišemo in pišemo – zdrav življenjski slog

VENČESLAV ŠKERGET

V okviru aktivnosti RIŠEMO IN PIŠEMO, ki je namenjena otrokom naših zaposlenih, starim od 3 do 15 let, bomo letos ponovno ustvarjali. Otroci so vabljeni, da rišejo, pišejo in ustvarjajo na temo ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG, s poudarkom na ZDRAVI PREHRANI.

Izdelke pričakujemo v Kadrovski službi podjetja Talum najkasneje **do srede, 14. maja 2014**. Na izdelke najavtorji napišejo svoje osebne podatke (priimek in ime, naslov, starost). Zaključek aktivnosti z ustvarjalno kuharsko delavnico in odprtjem razstave prispelih del bo v **petek, 23. maja 2014**.

Vabljeni k ustvarjanju! □

ZDRAVOTALUM

Škodljive posledice kajenja

V prejšnji številki Aluminijs smo vam predstavili škodljive in tvegane snovi za zdravje, med katerimi je tudi kajenje. O škodljivosti kajenja verjetno vemo marsikaj, kljub temu pa vas želimo opomniti na njegov vpliv na zdravje, na snovi, ki jih vsebuje tobačni dim, in na pasivno kajenje. Če želimo svoje zdravje ohraniti čim dlje, potem je pametno razmisliti tudi o zmanjšanju vnosa nikotina v telo ali kajenje celo postopno opustiti. Za svoje zdravje in telo smo odgovorni sami in sami lahko zanj naredimo največ. Začnimo že danes.

DARJA VODUŠEK VTIČ
FOTO: SPLET

Vpliv kajenja tobaka na zdravje

Že dolgo časa so znane škodljive posledice kajenja tobaka za zdravje. Kajenje je odgovorno za nastanek srčnih in cerebrovaskularnih bolezni, za kronične pljučne bolezni in pljučnega raka. To so najpogostejše bolezni v Evropi. V evropskih državah je tobak na drugem mestu dejavnikov tveganja za nastanek bolezni.

Tobačni dim in njegove sestavine

Tobačni dim vsebuje več kot 4000 kemičnih sestavin, ki nastajajo pri izgorevanju tobaka. 95 odstotkov tobačnega dima sestavlja plinska komponenta, preostalo so mešanica trdnih in tekočih delcev. Tobačni dim vsebuje vsaj 250 strupenih kemičnih snovi in več kot 50 sestavin je znanih kot rakotvornih. Nekatere izmed kemičnih sestavin, ki jih najdemo v tobačnem dimu, so strupene kovine in strupeni plini.

Pri izdelavi tobačnih izdelkov proizvajalci dodajo še druge dodatke. Njihov biološki učinek je za zdaj še neznan. Najbolj zna-

ne in nevarne sestavine tobačnega dima so katran, ogljikov monoksid in nikotin.

Katran

Katran vsebuje številne snovi (policiklični aromatski ogljikovodiki, aromatični amini, nitrozamini), ki so dokazano rakotvorne. S tobačnim dimom pride v dihala tudi katran, ki draži sluznico, vzdržuje njeno vzdraženost in posledično poveča izločanje sluzi. Okvarja delovanje migetalčnega epitelija dihalnih sluznic in povzroča kronični bronhitis, emfizem in raka na pljučih in drugih organih.

Ogljikov monoksid

Zaradi nepopolnega izgorevanja tobaka nastaja ogljikov monoksid. Ta se zelo dobro veže na hemoglobin, ki prenaša kisik po krvnih žilah. Ker se ogljikov monoksid bolje veže na hemoglobin kot kisik, moti njegovo prenašanje in njegovo porabo v telesu.

Nikotin

Nikotin je droga, ki povzroča odvisnost. V tobačnih izdelkih ga je

dovolj, da povzroča in vzdržuje odvisnost odraslih in otrok. Nikotin v telesu povzroči takojšnjo odzivnost, ker povzroči sprostitvev hormona adrenalina. Adrenalin stimulira telo in povzroči, da se nenadno sprosti glukoza. Zvišajo se tudi krvni tlak, frekvenca dihanja in srčni utrip. Tej stimulaciji sledita depresija in izčrpanost, ki pa kadilca vodi do želje, da prižge novo cigareto.

Formaldehid

Formaldehid povečuje tveganje za levkemijo in možganskega raka.

Epidemiologija kajenja

Kajenje tobaka je drugi največji vzrok za smrtnost v svetu. Trenutno je kajenje odgovorno za smrt enega od desetih odraslih v svetovnem merilu (približno 5 milijonov smrti letno). Če se bo tak vzorec kajenja tobaka nadaljeval, bo leta 2020 povzročil 10 milijonov smrti letno. Polovica ljudi, ki trenutno kadi tobak – to je okoli 650 milijonov – bo slej ko prej umrla zaradi posledic kajenja. Kajenje tobaka je četrti največji dejavnik tveganja za nastanek bolezni na svetu in drugi največji dejavnik tveganja za nastanek bolezni v Evropi.

Kajenje tobaka kot dejavnik tveganja

Že leta 1964 so znanstveniki ugotovili, da kajenje tobaka povzroča kronični bronhitis, pljučnega raka

in raka na žrelu. Z nadaljnimi raziskavami so na seznam dodali vrsto novih bolezni, ki jih povzroča kajenje tobaka.

Kajenje tobaka je dejavnik tveganja tako pri odraslih kot pri mladostnikih in otrocih.

Incidenca pljučnega raka je tesno povezana s kajenjem.

Kajenje tobaka je dejavnik tveganja:

- za vrsto rakavih obolenj: pljučni rak, rak ustne votline in žrela, rak grla, rak požiralnika, rak želodca, rak trebušne slinavke, rak ledvic, rak sečnega mehurja, rak materničnega vratu, rak prostate in levkemija,
- za koronarne srčne in cerebrovaskularne bolezni,
- za akutne respiratorne in kronične pljučne bolezni (kronični bronhitis in emfizem),
- pri nosečnostnih izidih (omejitev fetalne rasti, nizka porodna teža in zmanjšanje porodne teže novorojenčka), je dejavnik tveganja pri sindromu nenadne smrti dojenčka in pri prezgodnjem porodu,
- pri zmanjšanju kostne gostote pri ženskah v menopavzi in pri zlomih kolkov,
- za nastanek sive mreže.

Še nekatera dejstva:

- kajenje škoduje skoraj vsakemu organu v telesu, povzroča mnoge bolezni in zmanjšuje zdravje na splošno,
- kajenje z zmanjšano količino katrana in nikotina v cigaretah ne prinaša izboljšanja zdravja.

Nekateri kemični elementi in spojine v tobačnem dimu

Strupene kovine	Strupeni plini	Rakotvorne kemične spojine
krom	amonijak	formaldehid
arzen	butan	benzen
svinec	cianovodik	polonij-210
kadmij	ogljikov monoksid	vinilklorid (CH ₂ CHCl)
	toluen	

Pasivno kajenje

Pasivno kajenje je vdihovanje mešanice plinov in delcev, ki sestavljajo dim iz goreče cigarete, cigare ali pipe in izdihanega tobačnega dima kadilcev.

Razlike med neposredno vdihanim dimom iz cigarete in dimom, ki se kadi iz goreče cigarete, so glede vpliva na zdravje minimalne.

Pasivno kajenje povzroča srčne bolezni in pljučnega raka pri odraslih nekadilcih.

- Nekadilcem, ki so izpostavljeni tobačnemu dimu doma ali na delu, se poveča tveganje za srčne bolezni za 25–30 odstotkov in za pljučnega raka za 20–30 odstotkov.

- Vdihavanje tobačnega dima ima takojšnje posledice na kardiovaskularni sistem, kar poveča tveganje za srčni napad.

- Ljudje, ki že imajo srčno bolezen, so še posebej izpostavljeni.

- Izpostavljenost tobačnemu dimu pri otrocih lahko povzroča respiratorne simptome in upočasnji rast pljuč.

- Pasivno kajenje pri otrocih povzroča nenadno smrt novorojenčka, akutne respiratorne infekcije, probleme z ušesi in pogostejše napade astme.

Pasivno kajenje škoduje zdravju. Svetovna zdravstvena organizacija ocenjuje, da je skoraj 700 milijonov otrok (kar je skoraj polovica vseh otrok na svetu) izpostavljenih tobačnemu dimu, zlasti doma. 43,9 odstotka študentov je izpostavljenih tobačnemu dimu v svojih domovih in 55,8 odstotka na javnih mestih. V Evropski uniji je leta 2002 umrlo 80.000 ljudi zaradi izpostavljenosti tobačnemu dimu.

Prepričanje, da izpostavljenost tobačnemu dimu (pasivno kajenje) ni nevarna, je netočna informacija. Tudi kratka izpostavljenost je lahko nevarna. Niti ventilacija ali filtriranje zraka ali oboje ne more zmanjšati izpostavljenosti tobačnemu dimu v zaprtih prostorih na tako raven, ki bi bila zadovoljiva za ohranjanje zdravja. Samo popolna odsotnost tobačnega dima v okolju nudi učinkovito zaščito.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Vpliv_kajenja_tobaka_na_zdravje#Toba.C4.8Dni_dim_in_njegove_sustavine □

Varčevanje ne deluje, hočemo novo pot

Vseevropskih protestov, ki so potekali v petek, 4. aprila, v Bruslju, se je udeležilo več kot 50 tisoč ljudi iz 21 evropskih držav. Protestniki smo izražali svoje nestrinjanje z evropsko politiko varčevanja. Sporočilo protestov se je glasilo NOVA POT ZA EVROPO. Evropa bi morala spodbujati politiko ustvarjanja novih delovnih mest, rast in razvoj ter ohranjanje pridobljenih socialnih pravic delavcev in državljanov.

IGOR JEZA
FOTO: SPLET

Evropski sindikati opozarjamo na zaskrbljujoče številke: brez dela je 26 milijonov Evropejcev, 10 milijonov več kot leta 2008, plače v 18 od 28 članic EU pa so padle. Razmere med mladimi so še slabše. Dejstvo je, da 7,7 milijona mladih Evropejcev ne dela, ne študira in se ne izobražuje. Nekateri govorijo, da gre že za izgubljeno generacijo.

Protestov se je udeležilo tudi 150 protestnikov iz Slovenije na čelu z Dušanom Semoličem. Vsi smo člani ZSSS, ki povezuje vse sindikate v Sloveniji. SKEI je predstavljalo osem članov. Vsi predstavniki iz Slovenije smo se združili v skupino in nastopili z velikim transparentom: Zahtevamo nova kvalitetna delovna mesta in solidarnost.

Največ protestnikov je prišlo iz Belgije, sledile pa so Nizozemska, Luksemburg in Francija. Prevladovala je rdeča barva, videti pa je bilo simbole vseh večjih central in konfederacij, kot so ETF (sindikat evropskih transportnih delav-

Protest v Bruslju

cev), IndustriALL (konfederacija industrijskih delavcev), EFTAT (združenje delavcev prehranske in agroživilske industrije), UNI (storitvene dejavnosti) ...

Zanimivo je, da so vsi večji mediji z demonstracij poročali le o nasilnih izgredih nekaj deset protestnikov, bolj malo pa o zahtevah protestnikov in o sporočilu evropskim poslancem v Bruslju.

Bernadette Segol, generalna sekretarka Evropske konfederacije sindikatov, je povedala, da se je treba zavzeti za drugačno Evropo. Prednost naj dobijo temeljne socialne pravice, javne storitve naj bodo dostopne vsem, davčna politika mora biti bolj pravična, temeljiti mora na socialnem napredku in enakopravnosti. □

Kje si, ljuba naša mama, kje je mili tvoj obraz, kje so tvoje pridne roke, ki skrbele so za nas?

Zahvala

13. marca nas je v 83. letu za vedno zapustila draga mama, oma, prababica in partnerka

Kristina Ivanuša
s Ptuja, Ulica 5. prekomorske 16,

upokojenka podjetja Talum. Zaposlena je bila kot delilka malice. Iskreno se zahvaljujemo godbeniku Taluma za odigrano Tišino in sindikatu Taluma za darovane sveče in cvetje.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci njeni najdražji

Delo pomeni življenje

(zapis iz zbornika, izdanega ob 20-letnici proizvodnje TGA Kidričevo)

Zgodovina od 1969 do 1974

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ARHIV

VIRI: Zbornik ob 15-letnici obstoja podjetja TGA, Zbornik ob 20-letnici obstoja TGA, Zbornik ob 50-letnici podjetja Talum 1954–2004

Zgodovina v številkah

Leta 1969 smo izdali Zbornik ob 15. obletnici obstoja podjetja TGA. Vanj smo zapisali:

»Zaradi prepovedi izvoza aluminija do leta 1965 sploh nismo izvažali. Po sprostitvi izvoza smo v letu 1966 zaradi potreb na domačem tržišču prodali ves aluminij domačim proizvajalcem. Naslednje leto je prišlo do zastoja v prodaji, kar se je odražalo predvsem na domačem tržišču. V tem času stagnacije smo se pričeli vključevati v prodajo na svetovnem tržišču ter že v istem letu kljub močni konkurenci – konventibilni trg smo uspešno prodrli v letu 1968, ko smo izvozili že 38 % proizvodnje. Rast in razvoj podjetja v preteklih petnajstih letih lahko ugotovljamo tudi po gibanju celotnega dohodka. Ker je podjetje imelo vse od pričetka proizvodnje v letu 1954 do reformskih ukrepov nespremenjene prodajne cene, je podatek popolnoma primerljiv. Popolna primerljivost celotnega dohodka pa je podana tudi za obdobje 1965–1969. Tudi v tem času ima podjetje maximirane cene brez sprememb. Korektura prodajnih cen je nastopila prvič šele v juliju tekočega leta in znaša okoli 15 %. Celoten porast dohodka v teku desetih let, to je od leta 1965, je povprečno letno za 23 % in se v celotnem obdobju potroji. Skoraj podobno sliko nudi tudi pore-

Celoten dohodek podjetja v letu	Indeks
1964	100,00
1965	130,90
1966	181,90
1967	154,50
1968	216,40
Ocena za 1969	280,90

Tabela 1

Peči s predpečeno anodo v hali B

formsko obdobje. Če celoten dohodek podjetja v letu 1964 označimo z indeksom 100, potem je porast sledeč (tabela 1):

Pri pregledu celotnega dohodka, kakor tudi pri vseh naslednjih pokazateljih, zanemarjamo pre-reformski leta zaradi administrativno-distributivnega značaja tega obdobja.

Zaradi boljšega razumevanja pogojev poslovanja po letu 1965 pa pripominjamo, da imajo administrativne mere, posebno pa aktivna politika cen s strani

državnih organov velik vpliv na poslovni uspeh podjetja in delitev.

Reformski ukrepi pri določevanju domačih prodajnih cen slonijo na predpostavki vertikalne povezanosti aluminijске grupacije od boksita do predelave aluminija. Zaradi takega izhodišča je odrejeno znižanje cene za glinico za 18 %. Cena aluminija pa je določena z gledišča mogočega doseganja izvoznih cen aluminij-skih polizdelkov za zahodna evropska tržišča. Na ta način ust-

varimo prelivanje v surovinsko bazo ter višje faze predelave aluminija. Ustvaritev prelivanja je opravljena tako, da so cene surovin, materiala, rezervnih delov ter električne energije določene nad nivojem zunanjih cen, medtem ko je cena glinice in aluminija nižja kot jo lahko dosežemo pri izvozu.«

Razvojni cilji podjetja

Leta 1969 si je podjetje zastavilo naslednje razvojne cilje:

- po tehnološki strani nenehna skrb za modernizacijo in optimalno izkoriščanje že zgrajenih

riščanja investicijskih sredstev; - nenehno izpopolnjevanje organizacije dela in samoupravljanja tako v proizvodnih obratih kot tudi v dejavnosti priprave proizvodnje ob uporabi metod mehanografije.

Poskusne peči v elektrolizi B

V obeh elektroliznih halah smo imeli peči s Söderbergovo anodo starejšega tipa in manjših zmogljivosti. Poraba električne energije na tono proizvedenega aluminija ni mogla v korak z večjimi in modernejšimi elektroliznimi pečmi. Razmišljati smo začeli o možnos-

bolj učinkovito, saj smo leta 1970 kupili prvi kvantometer. Z njim smo lahko delali istočasno analizo 16 elementov. Celotna analiza je trajala dve minuti, mesečno pa je bilo narejenih okrog 10.000 odločitev.

Leta 1970 sta začeli delovati dve novi usmerniški skupini po 30.000 A.

Povečana proizvodnja glinice je zahtevala večjo količino pare. Ker so bile velike kotlovne enote zelo drage, smo se odločili nabaviti dva manjša parna kotliča, vsakega po deset ton pare na uro. Oba kotla sta bila postavljena leta 1970.

ljivosti. Stem je bila dana možnost povečanja količine in vrst zlitin ter formatov.

Začasen izklop hale A

Leta 1972 je bila preskrba z elektriko normalna, leta 1973 pa smo doživeli popoln izklop hale A za nekaj mesecev in temu primerna je bila tudi količina aluminija. V tem obdobju smo zapisali, da je usoda aluminija bolj v znamenju elektrike kot pa v lastnih rokah. Bili smo trdno odločeni, da bo leto 1974 pomenilo premik naprej. Oblikovane so bile temeljne organizacije združenega

Stojan Kerbler, Žarki, 1979

kapacitet s ciljem stalnega znižanja lastne cene ob ustrezni kakovosti proizvodnje;

- pospešeno amortiziranje obstoječih kapacitet, kar zagotavlja konstantni izdatni priliv investicijskih sredstev;
- pri povečanju proizvodnih kapacitet izvajati tako investicijsko politiko, ki povsod, kjer je to ekonomsko opravičljivo, daje prednost modernizaciji obstoječih objektov in tehnologije pred novogradnjami s ciljem optimalno racionalnega izko-

tih prehoda s peči s Söderbergovo anodo na predpečene anode. Leta 1970 smo se odločili in zagnali 12 poskusnih peči v elektrolizni hali B. Vsi potrebni načrti so bili izdelani v naši tovarni. Peči so leta 1970 začele obratovati, njihov namen pa je bil preizkusiti možnost vgraditve primarne peči v obstoječo zgradbo in nabrati izkušnje pri obratovanju.

Prvi kvantometer

Merjenje kakovosti proizvedenega aluminija je postalo hitrejše in

Ustavitve obrata plinarna

Po predelavi kalcinacijskih peči na mazut in prenehanju sušenja boksitov smo leta 1971 ustavili obrat plinarne. Istočasno smo ustavili tudi tako imenovani sinter postopek, ki je služil v glavnem za nadomeščanje izgubljenih alkalij.

S spremembo organizacije tovarne leta 1971 smo formirali tehnološko in operativno pripravo dela. Leta 1972 so s preureditvijo livarne začele obratovati tri nove indukcijske peči različnih zmog-

dela in sklenjen sporazum o združitvi dveh delovnih organizacij, TGA-ja in Impola. Izdelan je bil osnovni koncept razvoja in končana prva faza rekonstrukcije enega obrata elektrolize, zgrajen obrat za predelavo aluminija ter končana tudi modernizacija in rekonstrukcija obstoječih elektroliz. □

Razstava »Fabrika« Dan odprtih vrat

FOTO: SRDAN MOHORIČ, BORIS FARIČ, STOJAN KERBLER

A-čih!

GREGOR JURKO

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Najlažje nadaljujemo tam, kjer smo pri zadnji kolumni odložili gosje pero ter nalivnik, in sicer pri skrbi za lastno zdravje. Domače živali so nedvomno koristne za ohranjanje psihične in fizične kondicije, niso pa edini pripomoček v dolgi vrsti dejavnikov, ki nam pomagajo ohranjati zdravje, naše največje bogastvo.

O definiciji bogastva bi lahko kaj pripomnili tudi potniki, ki so se aprila 1912 vkrkali na Titanik. Večinoma so bili zdravi, vendar niso imeli sreče z izbiro prevoznika in datuma potovanja. Kar koli je bolj pomembno – kura ali jajce, sreča ali zdravje – dejstvo je,

no, si dal gor toplo glino, če so te bolele ledvice, je bilo treba kupiti dodatni zaboj piva, če te je mučila revma, si se ulegel v sod s tropinami, če je bilo treba v tujino, med bacile, pa si vzel šnops zraven. Življenje je bilo bolj preprosto. Bog ne daj, da se danes sprehodimo po kakšnem spletnem forumu ali pogledamo, kaj se vse lahko prigodi živemu človeku na enem od 184 HD TV programov. Mirno nas lahko zagrabi panika. Kaj, če ni navaden prehlad? Kaj, če niste v harmoniji s kozmosom? Sta se morda skregala vaš jin in jang, so se zavozlale čakre, je avra v napačnih barvah, imate narobe razporejeno pohištvo, nimate vseh zakramentov, morda spite nad vodno žilo ali pa so vas starši spočeli ob napačni konstelaciji planetov ali – kar je še huje, – so numerološko »zamočili« vaše ime. Vrag naj ga pocitra, rešitev je več kot je samih bolezní. In da, tristo lesenih kuhalnic, zadnje tri stavke smo šmentano težko sestavili brez uporabe nam vsem znane zakladnice bogatega južnoslovenskega izrazoslovja. Navsezadnje se moramo zavedati, da gre za spodobno revijo, ki občasno doseže tudi mlajše bralce, ki še niso polnoletni, ter bralce, ki dajo nekaj na marketing iz Rima, ne smemo pa pozabiti tudi na tiste, ki slabo prenašajo negativne zunanje vplive, ki se, skratka, hitro razbesnijo.

Ponudba na trgu uradne medicine in tako imenovane komplementarne oziroma alternativne medicine je zares pestra, obema pa so skupne relativno visoke cene in dolge čakalne dobe v primeru, ko se nam zdi, da bi morali imeti brezplačno nekaj od tega, kar z rednimi dajatvami prinašamo v naš zdravstveni sistem. Ker iz teorije prodaje vemo, da je nakup v stiski najdražji nakup in da nam zamašen nos najbolje očisti samo izotonizirana in sterilizirana morska voda v pršilu, ki stane dobrih 5 evrov, se zaveda-

mo še bolj, da je zdravje res naše največje bogastvo. 5 EUR za 30 mililitrov morske vode??? Kdaj ste nazadnje pili tako drag viski in vam obenem v naročju ni sedela eksotična plesalka, ki bi lahko bila edino opravičilo za tako visoke cene? Ob teh računih nam je lahko malo bolj jasno, zakaj je hipertenzija ali povišan krvni tlak vse bolj pogosta bolezen, ki pa se mimogrede zdravi s tabletami, ki nas v maloprodaji stanejo 15 EUR, kljub temu da se nam zdi, da nam jih je podarila zavarovalnica. In krog je zaključen.

Vrnimo se raje k starim slovenskim pregovorom, dokler držimo tlačno razmerje na 120/80. Pravijo, da je bolje preprečiti kot zdraviti, in če verjamemo placebo učinku, se moramo vrniti na spletne forume in poiskati najboljše rešitve zase. Naj pojasnimo: placebo je snov, ki je podobna zdravilu, ne vsebuje pa zdravilnih sestavin. S številnimi poizkusi so znanstveno dokazali, da pomaga samo zato, ker uporabnik verjame, da je prejel zdravilo. Stanje pacienta se (dokazano) izboljša samo zato, ker bolnik to pričakuje, in ne zato, ker bi tabletko vsebovala kar koli zdravilnega.

Torej vam bo pomagala prav vsaka stvar, ki se vam bo zdela smiselna, le verjeti je treba. Če ste pristaši feng šuja, odmaknite pohištvo od sten in poskrbite za pretok energije; če ste ljubitelj barvne terapije, naj zasije vaš notranji jaz v barvah, s katerimi ste opremili svoj intimni prostor. Če vas moti predolga zima ali če se nad vašim podjetjem zgrinjajo temni oblaki, ni nič narobe, če aktivno vključite pokače in korante. In če bo vaša prijateljica pogosto pod vplivi demonov, ji mirne vesti kupite eno od masažnih palic. In če se vam bo prijatelj zdel malce depresiven, ga povabite na 12 let star, trikrat destilirani viski. Ceneje bo kot izotonizirana morska voda, le robčke vzemite zraven. A-čih! ▣

da je človek celostno bitje, ki ga sestavljajo telo, duševnost in duhovnost, bolezen pa lahko sesuje prav vsako od omenjenih komponent in nas preseneti ter potepta plane ravno takrat, ko smo najmanj pričakovali. Da, bolezen pride s konjem in odide peš.

Če smo že pri pregovorih, si ne moremo kaj, da se ne vrnemo v romantične čase omejenega dostopa do informacij, ko smo imeli samo šest televizijskih programov, od tega smo najmanj dva bolj slabo razumeli. Ni bilo druge, morali smo verjeti pregovoru tete Pehte, da za vsako bolezen ena rož'ca raste. Če te je bolelo kole-

KO NAM ZA PREMOŽENJE NI VSEENO

Član skupine Talum

Brezžična protivlomna centrala

Pozor!

Ob predložitvi tega kupona ponujamo bralcem časopisa Aluminij dodatni 5-odstotni popust.

Več informacij na tel. št. 02 7995-411 ali na www.vagas-al.si.

že za 29 evrov na mesec!